Št. 21 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) [illegible], v četrtek 24. januarja 1924. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLIX

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. [illegible] Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo [illegible] pisma se ne sprejemajo, [illegible] ne vračajo. Izd[illegible] Anton Gerbec. — [illegible] tiskarna Edinost. Tisk[illegible] znaša za mesec L 7.—, 3 mesece L 19.50, pol leta [illegible] 30.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

[illegible]cejska knjižnica L[illegible]UBLJANA

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm.*) — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Našemu ljudstvu v Italiji!

Naš občni zbor, ki se je vršil 30. preteklega meseca, je proglasil v duhu polstoletnih tradicij našega društva, na podlagi izkustva prejšnjih, najbolj pa zadnjih let, da je nujno potrebno, da se naše ljudstvo strne v **eno samo edinstveno** politično organizacijo za obrambo svojih skupnih koristi.

Po zadnjih premembah pri Političnem društvu v Gorici in pri skupni istrski organizaciji, ki so v obeh primerih izzvane od iste strani in proti edinstvenosti namerjene, je naše društvo kot edino, ki je od nekdaj stalo in še dandanes stoji na stališču edinstvenosti, moralo spet raztegniti svoj delokrog na prvotni obseg, na vso Julijsko krajino. Tako se združijo lahko v edinstveno politično organizacijo vsaj vsi tisti, ki priznavajo to potrebo brez pridržkov in pogojev, v polnem obsegu, za vse naše slovensko in hrvatsko ljudstvo tostran državnih mej.

Naše društvo pojmuje edinstvenost politične organizacije v dvojnem oziru drugače in globlje kot tisti naši rojaki, ki plovejo po svoji posebni, takozvani novi struji.

Prvič hočemo, naj se edinstvenost ne omejuje na nekak narodni svèt, v katerem bi se shajali odposlanci ločenih samostojnih političnih organizacij, nego naj edinstvena politična organizacija, vkljub potrebni krajevni razpredenosti, obsega in združuje Slovence in Hrvate vse Julijske krajine v enem samem društvu.

Drugič pa hočemo, — in to je glavno —, da se edinstvenost ne snuj na preozki podlagi strankarske enotnosti, s kakršno se zadovoljuje in celo ponaša v svojem prvem razglasu novi odbor Političnega društva v Gorici, nego na premišljenem zedinjenju vseh sil k enotnemu političnemu delovanju za skupne koristi, brez razlike svetovnega naziranja, strankarske usmerjenosti in stanovskih ali drugih posebnih, partikularnih koristi.

Gotovo je takšna edinstvenost, kakršno zasleduje naše društvo, bolj težavna stvar, ker je zanjo treba vzajemnega razumevanja in spoštovanja, vzajemnega odnehavanja in samozatajevanja, odkritega in poštenega sodelovanja.

Ali zato tudi koliko bolj ugledna, krepka in uspešna bo organizacija, ki bo slonela na taki zares možati in požrtvovalni edinstvenosti! Mari ni problem našega obstanka v Italiji v prvi vrsti problem naše moralne sile, naše možatosti in požrtvovalnosti? Mari naj prav v sami zasnovi svoje politične organizacije zatajimo tisto, kar je prvi pogoj za njen končni uspeh?

S takim pojmovanjem edinstvenosti politične organizacije se naše društvo nikakor ne vdaja omejenemu in škodljivemu nacijonalnemu radikalizmu, kakor da bi radi našega vrhovnega cilja napeljavalo k neodjenljivemu, intransigentnemu odporu proti politični realnosti in k samomorilnemu žrtvovanju vseh drugih moralnih in materijalnih dobrin na oltarju nacijonalne ideje.

Stremljenje in delovanje za ohranitev našega jezika in naše narodne zavesti in za naš slobodni narodni razvoj v Italiji ni **in ne sme biti** nikdar v protislovju s stremljenjem in delovanjem za ohranitev in pomnožitev drugih materijalnih in moralnih dobrin našega ljudstva. Temu spoznanju in temu načelu je naše društvo bilo zvesto doslej, — to spričuje njegova zgodovina —, in hoče ostati zvesto tudi v bodočnosti.

V našem društvu so se vedno zbirali možje, ki so ustvarili marsikaj koristnega na zadružnem in socijalnem polju, kar še dandanes kljubuje časov sili, v našem društvu se je vedno gojil duh resnične vzajemnosti vseh stanov, v njem so se tudi vedno spoštovale in upoštevale vera, cerkev in cerkvene naprave.

Naše društvo ne more in ne sme niti v bodoče mimo tega, da je treba našemu ljudstvu, prav zato, da ostane živa veja na jugoslovenskem drevesu, gospodarstvenega ozdravljenja in okrepljenja in da v tem ni mogoče doseči trajnih uspehov brez socijalne pravičnosti in solidarnosti. Naše ljudstvo je po svoji ogromni večini kmetsko in delavsko: da se kmetu in delavcu pomore, da se šibkejši zaščiti proti močnejšemu, da se bremena in žrtve za splošnost naložijo najpoprej krepkejšim, to ostane našemu društvu tudi v bodočnosti vodilno načelo.

Pravtako ne more in ne sme naše društvo niti danes mimo tega, da je večina našega slovenskega in hrvatskega ljudstva globoko verna in da gre vsemu, kar ustreza njegovim verskim potrebam v soglasju z njegovim narodnim življenjem, popolna svoboda, spoštovanje in podpora.

Ali v valovenju gospodarstvenih, socijalnih, verskih nasprotstev, v boju, ki ga bijejo v širnem svetu nasprotna stremljenja, našemu ljudstvu v Italiji pač ni sojena odločilna uloga. Posamezniki smejo in morajo zavzeti svoje stališče tudi nasproti tem svetovnim problemom, ali problem našega ljudstva v Italiji kot celote, z vidika sedanje politične potrebe, to ni. Njegov življenski problem, edini *zares njegov* problem je, da se *ohrani* kot to, kar je bilo doslej, v jezikovnem in kulturnem pogledu sestaven in neločljiv del jugoslovenskega naroda.

Spričo našega pogubnega položaja v Italiji, spričo udarcev in izgub, ki smo jih že pretrpeli, ne moremo sicer z gotovostjo trditi, da bi jih bili vse odvrnili z edinstveno politično organizacijo. Ali to je gotovo, če bi nam sploh moglo kaj pomagati, da bi to bila le takšna organizacija, nobeno strankarsko usmerjenje po enem ali drugem svetovnem naziranju, po enih ali drugih posebnih interesih.

Za ohranitev našega slovenskega in hrvatskega ljudstva kot takšnega ne vidi torej naše društvo nobene druge poti nego tiste, po kateri je hodilo dosedaj in hoče še naprej hoditi, združujoč vse sile

v eno enotno fronto!

Kdor čuti s svojim narodom, kdor zares hoče pomagati, da se to ljudstvo ohrani, ta ne more in ne sme izbirati: pristopi naj k naši edini edinstveni politični organizaciji: Političnemu društvu «Edinosti» v Trstu!

V Trstu, 19. januarja 1924.

Odbor
Političnega društva „Edinosti".

Ta proglas našega političnega društva «Edinost» v Trstu objavljamo tudi danes, dasi ga je naš list prinesel že v nedeljo in je že znan našemu občinstvu širom naše Julijske Krajine. Objavljamo ga zopet, ker je ta proglas važna politična, da zgodovinska listina, proglasitev naše narodne ustave, listina pravic, dolžnosti, ciljev in želj našega ljudstva na tem ozemlju, formacija vsega pristnega, samoniklega in zato neizpremenljivega političnega čustvovanja, mišljenja, hotenja in stremljenja naše narodne vkupnosti kakor tudi vsakega posameznega člana — vsakega zavednega Slovenca in Hrvata v Italiji. Politično društvo «Edinost» v Trstu nam je z vso težino svoje avtoritete, sloneče na polstoletnem neumornem delu in na polstoletni politični izkušnji, zopet jasno in enostavno začrtalo s tem proglasom politični program, ki naj nas vodi v našem delu za naše ljudstvo in njega blaginjo, oni isti program, ki nas je vodil v času našega narodnega preporoda od uspeha do uspeha na vseh poljih našega narodnega življenja — program narodnega edinstva in združitve vseh naših sil v enotni organizaciji, z enotnim ciljem, **ki je ohranitev našega slovenskega in hrvatskega življa na tem ozemlju.**

Je to odkrita in možata beseda, ki je pravi izraz in obenem tudi plod sedanjih političnih razmer med našim ljudstvom v Italiji. Vsakokratne razmere — politične, strankarske in druge — zahtevajo od činiteljev, ki so prevzeli pred javnostjo in pred zgodovino težko odgovornost vodstva, da to odgovornost odkrito in odločno sprejmejo v vsem njenem obsegu. To je storilo naše društvo z ono možatostjo in resnostjo, ki je dičilo to našo ustanovo — ta osrednji organ našega narodnega življenja ne samo v Trstu, temveč tudi v vsej Julijski Krajini — ves čas njegovega dolgoletnega dela združenega z nevenljivimi zaslugami na narodnem, gospodarskem in socijalnem polju, ves čas polstoletne častne zgodovine tržaškega političnega društva «Edinost».

Resna beseda v resnem času, jasno stališče v času umetno uprizorjene zmešnjave in zbeganosti! Vsakomur je znana besna gonja, ki se je uprizarjala in se še uprizarja proti tržaškemu političnemu društvu in njega voditeljem in ki je dosegla vrhunec svoje nezaslišane in do sedaj v našem političnem življenju neznane silovitosti ravno v hipu, ko so se vršila pogajanja med političnim društvom v Trstu in goriškim političnim društvom za sporazum. In kakor da je bila vsa ta gonja le nekaka logična predpriprava za nadaljnje načrte, naperjene proti edinstvu in složnemu delu, je sredi pogajanj za sporazum sledil popoln razkol v istrski politični organizaciji, ki so ga zagrešili odborniki iste struje, v katere imenu in s katere podporo so nastopali zgagarji. Vsi odborniki takoimenovane «krščansko-socijalne» ali «nove» struje so demonstrativno izstopili iz skupne politične organizacije ter se s tem formalno in javno izjavili proti skupnemu delu in nastopu vseh istrskih Slovenov. V najkritičnejši dobi naše nove zgodovine v Italiji so strujarji s tem ustvarili ta-le položaj: goriško politično društvo popolnoma v rokah takoimenovane «nove struje», vsi tisti ki ne prisegajo na njihovo zastavo izključeni od vodstva in s tem iz društva, v Istri odkrit razkol, v Trstu brezvestna gonja proti vsemu, kar je resnično narodno čutilo in mislilo. Tako se je vodila na vsej črti sistematična gonja proti oni ideji pravega narodnega edinstva, ki je glavni predpogoj uspešnega dela za dosego vrhnega cilja vsega našega prizadevanja — za ohranitev našega življa.

Politično društvo «Edinost» v Trstu je združevalo pod svojim praporom narodnega edinstva tržaške Slovence ter jih uspešno vodilo v najkritičnejših časih njihove zgodovine. Medtem ko so razsajale povsod drugod po Slovenskem strupene strankarske borbe, medtem ko so posamezne stranke trošile in zapravljale svoje najboljše moči za bratomorne politične boje Slovana proti Slovanu, za pohode in vojske za to ali ono svetovno naziranje, so dajali tržaški Slovenci pod vodstvom uglednih in požrtvovalnih politikov sijajen in naravnost slaven zgled, kaj zmore oni naravni in zdravi nacijonalizem, v katerega okrilju se enako upoštevajo in spoštujejo vsi interesi vkupnosti in posameznika: verski, kulturni, gospodarski, socijalni in plemenski interesi. V tržaškem političnem društvu se res ni nikdar delala propaganda za kake posebne interese tega ali onega stanu, temveč je društvo vedno usmerjalo svojo politiko tako, da so se enakomerno upoštevali vsi interesi našega ljudstva in vse strani našega življenja kot nar. celote. Le v eni stvari je bila ta politika pristranska, v tem namreč, da se je tržaško politično društvo vedno postavljalo na stran šibkejšega proti močnejšemu, na stran zatiranega proti tlačitelju. In to toliko v svojih napornih borbah z nasprotniki za naše narodne pravice, kolikor tudi v vprašanjih čisto socijalne narave, kjer je vedno zastopalo stališče, da mora uživati delavec popolno zaščito pred vsakim izkoriščanjem s strani kapitalista, da se naše ljudstvo organiziraj v zadruge, da bo lažje in uspešneje vzdržalo kruto borbo za obstanek. Kar se tiče končno verskih interesov našega ljudstva, moramo izjaviti ob tej priliki z vsem poudarkom, da se ni iz tržaškega političnega društva nikdar širila kakršnakoli protiverska ali proticerkvena propaganda, temveč so se vera, cerkev in njene naprave kakor tudi predstavniki cerkve vedno spoštovali v največji meri. Politična morala našega društva ni bila nikoli in v ničem v nasprotju s krščansko moralo. Na čelu društva je stal skozi desetletja ugleden duhovnik.

Tako je bilo in tako je ostalo narodno edinstvo, ki ga dosledno zastopa že pol stoletja tržaško politično društvo «Edinost». Zgodovina zadnje vojne je dokazala, da so se mogli najmogočnejši in najsilnejši narodi rešiti iz skrajno kritičnega položaja le na ta način, da so združili vse svoje razpoložljive sile za obrambo svojih življenskih interesov in svojega obstoja. V koliko večji meri velja to načelo za male narode, posebno pa še za odlomke, ki so odrezani od narodne vkupnosti ter prepuščeni sami sebi, kakor je to z našim narodom v Italiji! L. 1920. so priznale kritičnost našega položaja vse stranke v Julijski Krajini in vsi Slovani so se združili tedaj na podlagi narodnega programa v enotno in edinstveno fronto. Od Kvarnera do Triglava smo bili vsi eno — ena slovensko-hrvatska družina.

Toda to naše edinstvo je trajalo le malo časa. Kmalu se je pojavilo «strujarstvo», katerega predstavniki so začeli z vso vnemo delati propagando za razcepitev naše enotne in impozantne politične fronte v tri popolnoma ločena in neodvisna politična društva (tržaško, istrsko in goriško). Ta načrt se je posrečil in v l. 1922. smo bili julijski Slovani že razcepljeni in razkosani. «Novostrujarji» so opravičevali svoje delo z najrazličnejšimi izgovori in «argumenti», med katerimi naj omenimo predvsem trditev, da bo le po ločitvi od Trsta mogoče zares pozitivno delo, kakršno potrebuje naše ljudstvo. Jalovost tega argumenta je bila na dlani za vsakogar, kajti jasno je, da je pozitivno delo le plod večje ali manjše pridnosti, večje ali manjše vztrajnosti in sposobnosti posameznih oseb, nikdar pa posledica razcepljenosti in razdvojenosti. In vsa zgodovina našega političnega življenja v zadnjih par letih je dokazala z neizpodbitno jasnostjo, da se ni izpolnila niti ena izmed nad, ki so se stavile v ločene politične organizacije. Nasprotno, sledil je udarec za udarcem, neuspeh za neuspehom na vsej črti. Popolnoma pravilno naglaša politično društvo «Edinost» v Trstu, da se ne more trditi, da bi se bili mogli vsi ti udarci odvrniti niti z enotno politično organizacijo. Toda eno je pa gotovo: ako bi bili ostali složni in zvesti programu, ki ga zastopa naše društvo, bi te udarce lažje odbijali ali vsaj prenašali. Na vsak način pa bi ne bili izloženi onemu hudobnemu preziru s strani naših nasprotnikov, ki je posledica take razdvojenosti.

Iz vseh teh razlogov je bilo tržaško politično društvo že od začetka proti cepitvi. Na občnem zboru, ki se je vršil l. 1922. na Opčinah, je bila sprejeta resolucija, v kateri se taka cepitev označa za nepotrebno nevarno in škodljivo. Z isto resolucijo je vzel predlanski občni zbor na znanje ustanovitev posebne politične organizacije za Goriško s pridržkom, da se bo politično društvo v Trstu glede označenega ozemlja omejevalo v svojem delovanju na podpiranje nove organizacije v sporazumu z njo, v kolikor bo nova organizacija vršila svojo nalogo v isti smeri, ki odgovarja smeri Političnega društva «Edinost» v Trstu. — Dogodki, ki smo jih že zgoraj omenili, so neizpodbitno dokazali, kako upravičena je bila bojazen tržaškega društva in kako se je poskus z ločenimi političnimi organizacijami popolnoma ponesrečil na ogromno škodo vsega našega ljudstva. Ko se je vršil dne 30. decembra p. l. lanski občni zbor tržaškega političnega društva, se je razvijalo — kakor smo že omenili — politično življenje našega življa toliko na Goriškem kolikor v Istri v znamenju popolnega strujarskega razkola in strankarskega razsula. Spričo tega žalostnega položaja je sklenil občni zbor resolucijo, v kateri opozarja na pogubne posledice dosedanje razdeljenosti ter proglaša potrebo, da se vse naše ljudstvo zopet združi v edinstveno politično organizacijo.

Ta položaj pa je zahteval tudi od novega odbora pol. dr. «Edinost» v Trstu odločno in pogumno besedo — in ne v zadnji vrsti tudi besedo obsodbe «strujarstva», za katerim se skriva pod firmo neiskrenega edinstva le golo strankarstvo v najnavadnejšem pomenu te besede. Taka obsodba je izrečena v proglasu političnega društva v Trstu. Prišla je gotovo iz srca ogromni večini našega ljudstva. Vse, kar resnično narodno misli in čuti, bo z odobravanjem pozdravilo ta važni akt našega političnega društva. Nadaljnji razvoj našega političnega življenja pa bo dokazal v najkrajšem času vso važnost in pomembnost tega znamenitega koraka našega društva. Še le poznejša zgodovina — zgodovina, ki jo bodo pisali naši potomci — bo mogla z vseh vidikov oceniti pomen dejstva, da je naše politično društvo v hipu, ko je grozilo našemu ljudstvu popolno strankarsko razsulo, zopet pogumno zavihtelo zastavo narodnega edinstva, da združi vse Slovence in Hrvate, ki ljubijo resnično svoj narod a ne kak strankarski fantom, okoli svojega preizkušanega programa, ki pravi: proč strankarstvo, proč razredna borba, proč kulturni boj za svetovna naziranja, proč bratomorni klerikalizem in liberalizem!! Vsi Sloveni brez razlike prepričanja naj se združijo pod praporom političnega društva «Edinost» v Trstu, kjer je mesto za vsak stan, duhovnika, učitelja, kmeta, odvetnika, delavca — za vsakega, ki hoče pošteno delati za moralni, kulturni, gospodarski in socijalni napredek našega ljudstva in za ohranitev našega celokupnega naroda.

To je rečeno v proglasu političnega društva «Edinost» v Trstu. Rečeno je v jasnih in odločnih, toda obenem tudi zmernih besedah, kakor govorijo ljudje, ki so po svoji tradiciji in po svojem najglobljem prepričanju nasprotni vsaki strupeni politični borbi. Ta vrlina proglasa, ki jo bodo morali priznati tudi najtrdovratnejši nasprotniki našega programa, je nov dokaz o resnosti, poštenju in odkritosrčnosti namenov političnega društva «Edinost» v Trstu. Jasno in brez ovinkov je povedalo, da hoče biti ono skupno ognjišče, okoli katerega se bodo zbirali vsi Slovenci in Hrvati Julijske krajine, ki obsojajo vsako klerikalno ali liberalno gonjo, ki smatrajo borbo za to ali ono svetovno naziranje za pogubno, ker nas odvaja od našega življenjskega cilja, vsi, ki priznavajo potrebo edinstva in sloge v naših vrstah ter se zavedajo neizpodbitnega dejstva, da je taka sloga, taka edinstvenost mogoča samo na narodni podlagi.

Politična zrelost našega ljudstva nam je porok, da misli tako, da priznava to potrebo ogromna večina našega življa na tem ozemlju. Vse, kar resnično narodno misli in čuti, se bo vsled tega zbralo pod narodnim in nestrankarskim praporom naše enotne politične organizacije, ki smo jo po zaslugi političnega društva «Edinost» v Trstu zopet dobili in jo moramo kot predpogoj za složno delo in složne borbe za naše pravice ohraniti za vsako ceno.

V edinosti je moč in le v edinosti je naša rešitev!

Ministrski svet

za razmah stavbinske obrti — Dovolitev nekaterih kreditov in ureditev položaja železničarjev iz novih pokrajin

RIM, 23. Na začetku današnje seje ministrskega sveta je bil zaslišan minister na razpoloženju Giuriati, ki je poročal o likvidaciji premoženj podanikov bivših sovražnih držav, nakar je ministrski svet sprejel razne predloge, ki se tičejo tega vprašanja. Po daljši razpravi, katere so se udeležili skoro vsi ministri, se je ministrski svet izrekel proti zopetni uvedbi katerekoli omejitve z ozirom na stanovanjsko vprašanje, katera bi obustavila zidanje novih hiš, ki je prišlo v preteklem letu do takega razmaha po uvedbi zakona za svobodno razpolaganje s stanovanji s strani hišnih gospodarjev. V tem oziru je ministrski svet poveril finančnega in justičnega ministra ter ministra za narodno gospodarstvo in za javna dela, da naj proučujejo nadaljnje ukrepe za še večji procvit stavbne obrti in to predvsem v središčih, kjer še vedno primanjkuje stanovanj.

Na predlog ministra Gentileja je ministrski svet dovolil izdatek 100 tisoč lir kot prispevek države k stroškom za proslavitev sedme stoletnice neapoljske univerze. V železniški upravi je ministrski svet sprejel razne predloge ministra za javna dela, med temi tudi določbe za ureditev juridičnega in gospodarskega položaja železniškega osobja, ki prihaja iz bivše avstrijske uprave. Za zidanje hiš in za posojila stavbinskim zadrugam v Gornjem Poadižju je ministrski svet določil železniški upravi svoto 5 milijonov, za najnujnejše poprave škode, povzročene na Bergamanskem in v Bresciji radi zrušitve nasipa ob jezeru Gleno je bila določena svota 6 milijonov, od katerih pa gre na breme države le 1,600.000, medtem ko se bo uporabilo 4,400.000 lir za posojila po tej nesreči prizadetim občinam za vzpostavitev občinskih cest, javnih poslopij, cerkvà, pokopališč in vodovodov.

Raztegnjen je bil na nove pokrajine zakon proti goljufijam pri pripravljanju in trgovanju z vinom in olivnim oljem. Na predlog poštnega ministra je ministrski svet sprejel načrt za ukaz, po katerem se bodo za poskušnjo sprejemala od časopisov posebna naročila za telefonske pogovore s 50% popusta redne tarife.

Končno so bili sprejeti razni predlogi finančnega ministra; med drugim je bil dovoljen izdatek 5½ milijonov za udeležbo Italije na mednarodni razstavi za okraševalno umetnost v Parizu, 5 milijonov je bilo določenih za predujme za poslovno leto 1923-1924 pokrajinskim posojilnicam za poljedelske kredite v mestih Cagliari in Sassari.

Ministrski svet je prekinil svoje delo ob 13. uri. Predsednik si je pridržal določitev dneva prihodnje seje.

Aneksija Reke v nedeljo

RIM, 23. V dobro informiranih političnih krogih se zatrjuje, da bo neposredno po podpisu pogodbe z Jugoslavijo izšel kraljevski dekret, ki bo proglasil aneksijo Reke Italiji. V istem odloku bo najbrž tudi priznana Reki pravica posebnega zastopnika v rimskem parlamentu.

Po zatrdilih na uradnem mestu je sporazum med Jugoslavijo in Italijo sedaj tudi v podrobnostih perfekten.

Mussolini obljubil pomoč Istri

RIM, 23. Danes ob 18. uri se je vršil interministerijalni sestanek, ki ga je sklical on. Mussolini v svrho proučitve najnujnejših ukrepov za zboljšanje gospodarskega položaja v Istri. Navzoči so bili: De Stefani, Carnazza, Corbino, Finzi, Serpieri, Ciano in Torre. Istro so zastopali sen. Chersich, on. Bilucaglia in še zastopniki istrske pokrajinske sekcije fašistov. Mussolini se je zelo zanimal za razmere v Istri ter je naročil ministrom, naj velikodušno proučijo zahteve istrskega odposlanstva.

Napad fašistov na občinski dom

Župan in njegov sin ranjena.

RIM, 23. «Mondo» poroča: Včeraj je skupina 20 fašistov naskočila občinski dom v kraju San Paolo Belsito. Župan te občine je demokrat baron Angelo De Ferrari, ki uživa velik ugled pri vseh prebivalcih. V celi občini je le kakih 20 fašistov. Fašisti so bili oboroženi do zob; napadli so občinsko stražo ter jo razorožili, nakar so vdrli v notranjost palače, kjer so streljali na občinske svetnike. V veliki zmešnjavi, ki je nastala, je bil ranjen župan in njegov 6-letni sinček; oba sta bila zadeta v glavo.

Požar uničil celo vas

PINEROLO, 22. Celo vas Gran Puy je uničil velikanski požar, ki je povzročil na milijone škode, ki so le deloma kriti po zavarovalnini. Okoli poldne je nastal požar v neki hiši iz neznanih vzrokov. Vsled vetra se je ogenj takoj razširil na vso vas; v teku ene ure je objel ogenj vso vas. Zgorelo je 35 hiš, ostala je le cerkvica z zvonikom, ki se mogočno dviga nad razvalinami. Človeških žrtev ni bilo.

Spet en polom banke - Kavalirski upravni svet

MODENA, 23. Že nekaj časa so se širili glasovi, da so finance tukajšnje banke, ki ima več podružnic po deželi, v slabem stanju. Včeraj je upravni svet zaprosil sodišče za preventivni konkordat. Izguba znaša več milijonov. Člani upravnega sveta so stavili upnikom svoje premoženje na razpolago.

Snovanje opozicijonalnega bloka v Jugoslaviji

Prvi sestanek opozicijonalnih voditeljev — Razprave v demokratskem klubu

BEOGRAD, 23. Včeraj dopoldne so šefi opozicijskih skupin imeli prvi skupni sestanek, koncem katerega so izdali nastopni komunike: «Danes dopoldne ob 16. uri so se sestali predstavniki treh opozicijonalnih strank, Davidović, dr. Korošec in dr. Spaho in nadaljevali razgovore o opozicijskem bloku. Razgovori so trajali do 18. ure. Pretresana so bila vsa važna vprašanja, ki so v zvezi z osnovanjem opozicijonalnega bloka in delovanjem opozicije v parlamentu. V vseh vprašanjih je dosežen popoln sporazum. Sklenilo se je, da se kljub programskim razlikam opozicijskih strank more najti podlaga za sodelovanje opozicije. Razgovori se bodo nadaljevali, da se utrdijo posamezne točke delovnega programa opozicije».

Seje se niso udeležili zemljoradniki, ker Voja Lazić še ni dospel v Beograd.

BEOGRAD, 23. Včeraj je poslanec Korošec sporočil g. Pašiću, da je prišlo v vrstah opozicije do popolnega sporazuma, kar se tiče odnošajev proti Italiji. Nato je sporočil predsedniku narodne skupščine besedilo resolucije opozicijskih strank. O nujnosti resolucije bo narodna skupščina sklepala na današnji seji. Vlada se bo izrekla proti nujnosti ter bo zahtevala, da se resolucija izroči izvoljenemu odboru.

Včeraj dopoldne se je vršila konferenca ožjega odbora demokratske stranke, kateri je predsedoval Ljuba Davidović. Seji sta prisostvovala tudi posl. Pribičević in dr. Žerjav. Davidović je podal poročilo o stanju razgovorov glede ustanovitve opozicijskega bloka. Zlasti obširno je razpravljal o razgovorih z dr. Korošcem. O njegovem poročilu se je razvila živahna debata. Na seji se je sklenilo, da se izvede

energična akcija proti vladi radi nepovoljnega sporazuma z Italijo, ki ne prinaša nikakršnih jamstev za korist slovanskega ljudstva v Julijski Krajini.

BEOGRAD, 23. Včeraj dopoldne je opozicija izročila predsedniku narodne skupščine sledečo resolucijo:

«Povodom vesti o sporazumu z Italijo pozivlja narodna skupščina kraljevsko vlado, naj ji poda takoj točno poročilo o vsem, kar je bilo izvršeno dosedaj za sklenitev sporazuma. Narodna skupščina pozivlja vlado, da sklene imenom države z Italijo samo tak sporazum, s katerim bodo popolnoma zajamčene in spoštovane vse pravice in interesi naše države, ki so priznane z rednimi mednarodnimi pogodbami. V formalnem oziru predlagamo po čl. 68. poslovnika narodne skupščine, da se ta naš predlog ne izroči posebnemu odboru, ampak razpravlja v narodni skupščini in proglasi kot nujen.»

Pašić odpotuje nocoj v Rim

BEOGRAD, 23. Ministrski predsednik in zunanji minister zapustita Beograd že nocoj, tako da bosta dospela v Rim v petek zjutraj. V Trstu bosta oba državnika s svojim spremstvom stopila v salonski voz, ki ga je stavila italijanska vlada na razpolago visokim gostom. Na izrecno povabilo Mussolinija potujejo v Rim tudi gospa Pašićeva in sin ter gospa Ninčićeva. V ostalem spremstvu sta tudi kabinetna načelnika obeh ministrov. Z istim vlakom odide tudi italijanski opravnik poslov v Beogradu Summonte.

Radić šunta Slovake

PRAGA, 23. Po informaciji «Narodnih Listov» se je preteklo nedeljo vršilo na Dunaju zborovanje avtonomistične slovaške ljudske stranke, na katerem je tudi govoril Stjepan Radić in sicer v češkem jeziku. Pozval je Slovake, naj vztrajajo pri svojih avtonomističnih stremljenjih, ter je izjavil, da priznavajo politične osebnosti, s katerimi je govoril za časa svojega bivanja v zapadni Evropi, avtonomistično gibanje Slovakov. Ta stik obeh avtonomističnih opozicijonalnih skupin Jugoslavije in Čehoslovaške se je pripravljal že pred nekaj časom, ko se je Radić v nekem jugoslovenskem listu obrnil na slovaško ljudsko stranko.

Spahova organizacija razpuščena

BEOGRAD, 23. Na sinočnji seji ministrskega sveta se je sklenilo, da se razpusti organizacija dr. Spahe «narodne uzdanice», ki je bila ustanovljena proti udruženju «Gajreta».

Nesoglasja med nemškimi ministri

za plačanje zasedbenih stroškov.

BERLIN, 23. Vlada je imela danes važno sejo, kjer se je razpravljalo o vprašanju nadaljnega plačevanja stroškov za vzdrževanje zasedbenih vojak. To vprašanje je povzročilo nesoglasja med posameznimi ministri, posebno pa med finančnim ministrom, ki bi hotel ustaviti ta plačila radi neizogibnih potreb proračuna, in Stresemannom, ki se noče pridružiti njegovemu stališču radi zunanjepolitičnega položaja. Večina je glasovala za nadaljevanje plačil.

Pozneje pa je ministrski predsednik v spremstvu nadzornikov rentne banke obiskal zunanjega ministra Stresemanna in ministra za finance Lutherja ter jima razložil, da bi bil položaj banke v slučaju nadaljnega plačevanja stroškov za vzdrževanje zasedbenih armad resno ogrožen. Tako postaja spor med ministri vedno bolj oster, odkar se je postavilo proti finančnemu ministru tudi ravnateljstvo rentne banke.

Drugi odbor izvedencev zaslišal nemškega zastopnika

PARIZ, 23. Drugi odbor izvedencev se je sestal davi pod predsedstvom Maca Kenna ter zaslišal Bergmanna, kateremu je stal ob strani predsednik nemške komisije za vojna bremena Meyer. Bergmann je govoril o raznih vprašanjih. S strani članov odbora so bila predlagana razna sredstva za precenitev nemških kapitalov v inozemstvu.

Pojemanje stavke na zasedenem ozemlju.

DUESSELDORF, 23. Stavka se je razširila na vse rudnike kotline porenskega rujavega premoga. Edino v rudnikih Donatus in Maria Gluck se nadaljuje z delom. Drugod so ostali na delu le delavci in rudarji, ki so jih rekvirirala angleška zasedbena oblastva za oskrbovanje in obratovanje električnih central. Na splošno se smatra, da ne bo mogla stavka trajati dolgo, in to radi slabega finančnega položaja blagajn sindikatov. Kovinarji so že popolnoma zapustili borbo za dosego osemurnega delovnika. V Duesseldorfu so se v treh delavnicah delavci že povrnili na delo.

PRED ANGLEŠKO-BELGIJSKO ZVEZO?

BRUSELJ, 23. Zunanji minister Jaspar je nedavno izjavil v senatu, da upa, da bo prišlo med Belgijo in Anglijo do analogne obrambne pogodbe kakor jo je sklenila Belgija s Francijo. Jaspar je poleg tega izrazil upanje, da bodo tudi Belgija, Francija in Angleška sklenile med seboj pogodbo, ki bi zagotovila mir. V splošnem tolmačijo v tukajšnjih parlamentarnih in diplomatskih krogih, da so te izjave nekaka priprava na prava pogajanja.

Sestanek poslaniške konference

PARIZ, 23. Konferenca poslanikov se je sestala davi na Quai d'Orsayu pod predsedstvom Julesa Cambona ter se je predvsem bavila z medzavezniško vojaško kontrolo.

Poljski zunanji minister pride na Dunaj.

DUNAJ, 23. «Neue Freie Presse» poroča, da pride v nedeljo na Dunaj novi zunanji minister Poljske Zamojski, ki bo konferiral s kancelerjem Seiplom in z zunanjim ministrom Gruenebrgerjem. Grof Zamojski bo od tu nadaljeval svoje potovanje v Pariz.

Podpis francosko-čehoslovaške pogodbe.

PARIZ, 23. Danes popoldne bo prispel tusem čehoslovaški ministrski predsednik Beneš, ki bo podpisal pogodbo o francosko-čehoslovaški zvezi.

Posledice stavke na Angleškem

Znaki začetka pogajanj.

LONDON, 23. Stavka strojevodij in kurjačev se nadaljuje, ampak služba na železnicah se je znatno zboljšala, le da ni mogoče vzpostaviti reda. Pogubonosne posledice stavke se že čutijo v industriji. 50.000 rudarjev v Walesu je obsojeno na brezdelje in položaj se bo gotovo slabšal od dne do dne. V pokrajini Sheffield je ustavljeno delo v nekaterih plavžih. Radi tega je bila z zadoščenjem sprejeta vest, da je udruženje strojevodij in kurjačev predlagalo ravnateljem železniških družb konferenco za ureditev obstoječih nesporazumljenj.

Izvolitev predsednika v grški skupščini

ATENE, 23. Narodna skupščina je izvolila vladnega kandidata liberalca Raktivana z 212 glasovi za predsednika. Republikanci so oddali 69 praznih glasovnic.

Proti uvozu inozemskega blaga v Francijo

PARIZ, 23. Ministrski predsednik je predložil zbornični pisarnici načrt za zakon, s katerim se pooblašča vlada, da prepove uvažanje tujega blaga v Francijo.

Poravnava medzaveznIških dolgov

BIRMINGHAM, 23. Udruženje angleških trgovskih zbornic je na eni izmed zadnjih sej sklenilo, da bo pritisnilo na vlado, da stori vse potrebno, da Francija in Italija poravnata dolgove napram Angliji.

Angleški parnik oplenjen na Kitajskem

Dva mrtva — 19 potnikov ugrabljenih.

HONG-KONG, 23. Angleški parnik «Tailee» je bil včeraj oropan od piratov v daljavi 40 milj od Hong-Konga, akoravno so bile kabine zabarikadirane in so bili na krovu oboroženi stražniki za slučaj kakega napada. Kapitan ladje in en stražnik sta bila ubita, dva druga stražnika pa težko ranjena. 19 potnikov — med temi nekatere ženske — je bilo ugrabljenih. Pirati so odnesli blaga za 20 tisoč šterlingov.

Nadaljnja poročila iz Macao-a, portugalske kolonije na južni obali Kitajske, pravijo, da je carinska torpedovka potopila s streli iz topov nek parnik, ko se je hotel oddaljiti s polno paro, ter rešila štirideset oseb, ki so bili na krovu. Ti ljudje so bili potem izkrcani na kitajskem ozemlju. Smatra se za možno, da se nahajajo med temi tudi potniki oropanega parnika «Tailee».

Iz Leninovega življenja

Politično se je Lenin pričel udejstvovati, ko so ga izključili z vseučilišča v Kazanu, kjer je študiral pravo. Izključen je bil iz šole, ker je bil kot brat Aleksandra Uljanov-a, ki je bil obešen l. 1887. na ukaz ruske vlade radi zarote proti carju, osumljen, da propagira revolucijonarne ideje. Takrat je pričel Lenin zbirati okoli sebe dijake ter jih navduševati za Marxove ideje. V razumniških krogih so takrat prevladovali narodniki, medtem ko so marksistični revolucijonarci, katerim se je prišteval Lenin, bili zelo redki. Ko je pozneje Lenin dokončal pravne študije, ga odvetniški poklic ni prav nič veselil. Veselil ga je študij socijalnih vprašanj, Marxa si je vzel za vzor. Uvidel je, da bi mogla edino revolucija rešiti ruski narod izpod carskega jarma, da bo mogla edino revolucija iztrgati ruskega delavca iz krempljev kapitalistov.

Iz Kazana se je Lenin podal v Petrograd. Tu je Lenin vzbudil občno pozornost s svojimi temeljitimi članki o socijalnih vprašanjih. Članke je podpisoval s pseudonimom Ilič. V Petrogradu je organiziral svoje pristaše v Bojni zvezi za emancipacijo delavskega stanu. Radi protivladne propagande ga je vlada dala zapreti in l. 1890. je bil izgnan. V izgnanstvu je spisal brošuro «Vprašanja ruskih socijalnih demokratov». V tej brošuri je Lenin opredelil razmerje med političnim bojem delavstva proti carizmu in bojem delavstva proti buržoaziji in kapitalizmu. Lenin je energično nastopil proti tedanjim gospodarstvenikom, ki so učili, naj se delavstvo briga za svoje plače in naj pusti politiko meščanstvu. «Delavstvo naj se takoj organizira — je vzkliknil — v popolnoma samostojni stranki, da bo lahko takoj pričelo boj proti carizmu in meščanstvu, in naj ne čaka ugodnejših trenutkov. L. 1901. je pričel izdajati list «Iskra»; pri urejevanju lista sta mu pomagala tovariša Martov in Potresov.

Leto 1905. je bilo zanj usodepolno. Bolševiki so organizirali v Moskvi oboroženo vstajo, ki pa jo je vlada zatrla v krvi delavstva. To je bil prvi poizkus sistematično organizirane revolucije s strani bolševikov, ki pa se je na veliko škodo delavstva ponesrečil. Takrat se je zdelo, da bodo bolševiki podlegli menjševikom. Ti so namreč bili proti revoluciji in so očitali bolševikom, da so po nepotrebnem gnali v smrt na stotine delavcev. Tako je takrat Plehanov zasmehljivo vprašal bolševike: «Čemu ste zgrabili za orožje?» Toda Lenin ni podlegel. Odgovoril je: Revolucija, ki so jo organizirali petrograjski sovjeti (revolucija je bila organizirana iz Petrograda), je propadla. Toda revolucija bo spet vstala in vstali bodo tudi sovjeti in zmagali.

Po revoluciji se je Lenin skrival nekaj časa po Petrogradu, nakar je zapustil Rusijo. Mnogo časa svojega pregnanstva je preživel v Parizu v ožjem krogu svojih prijateljev Zinovieva in Kameneva. Tu je trpel hudo pomanjkanje; njegovo zdravstveno stanje se je radi pomanjkanja tečne hrane vedno slabšalo.

Od leta 1910. dalje so bolševiki v Rusiji pričeli nekoliko bolj svobodno dihati. V Petrogradu so dobili svoje glasilo «Zviezda», v Moskvi «Mysl»; delavstvo je imelo v poslanski zbornici par poslancev-delavcev. Ko je prišlo nekoč nekaj izmed teh poslancev k Leninu v Pariz, naj jih nekoliko pouči o parlamentarizmu, o proračunih itd., da bodo lahko v zbornici nastopili v prid delavstva, se jim je Lenin pomilovalno nasmehnil: «Vi ste delavci, dragi, duma (zbornica) ni za vas. Pojdite in povejte vsej Rusiji kaj o delavskem življenju in trpljenju.»

Leta 1912. se je vršila konferenca v Pragi; tedaj se je bolševiška stranka reorganizirala. Lenin jo je obudil k novemu življenju. Preselil se je v Krakov, odkoder je vodil stranko. In tu ga je zalotila vojska; skrival se je v neki vasi v galiških gorah. Tedaj je Lenin doživel veliko razočaranje. Kakor pripoveduje njegov prijatelj Zinoviev, je nekega dne Lenin stavil s svojimi prijatelji, da nemški socijalni demokrati ne bodo glasovali za vojne kredite. Ko so mu pozneje prinesli list «Vorwärts», glasilo nemških socijalnih demokratov, ki je objavil vest, da so nemški socijalisti glasovali za vojne kredite, ni Lenin hotel verjeti ter je rekel, da so list potvorili kapitalisti. Toda par dni pozneje se je prepričal, da je vest resnična in tedaj je vzkliknil: Druge internacijonale ni več. Vojna je razbila II. internacijonalo. Socijalistične organizacije, ki so se leta 1907. na kongresu v Stuttgartu na zahtevo Lenina obvezale, da bodo v slučaju napovedi imperijalistične vojne vprizorile meščansko vojno, so prelomile obvezo. Lenin je tedaj sestavil proglas na vse delavce sveta, da je treba imperijalistično vojno izpremeniti v meščansko. Serrati, Rakovski in Ledebur se niso strinjali s tem proglasom. Vojna leta je Lenin prebil v Bernu in Zuerichu, stanoval je pri nekem čevljarju v podstrešju.

V marcu 1917. se je vrnil v Rusijo. Tedaj je bilo za revolucijo že vse pripravljeno, treba je bilo le dati znamenje. Dne 3. julija se je vršilo v nekem buffetu posvetovanje, katerega so se udeležili Lenin, Trocki in Zinoviev. Lenin kakor tudi ostala dva so bili proti takojšnji revoluciji, ker je bila armada na bojnem polju še zvesta carizmu in bi jo Kerenski lahko porabil za udušitev revolucije. Toda pod pritiskom nestrpnih delavskih mas se je Lenin odločil za revolucijo, ki jo je Kerenski udušil na način, kakor ga je naznanil Lenin, ki je takrat komaj zbežal smrti.

Dne 25. oktobra se je izvršil na ukaz Lenina, ki je izdelal vse podrobne načrte, drugi poizkus revolucije, ki je pa uspel.

Pogodba med Francijo in Čehoslovaško in bodočnost Evrope

Neposredno pred beograjsko konferenco Malega sporazuma je dr. Beneš, čehoslovaški minister za vnanje stvari, sklenil v Parizu pogodbo, ki jo v kratkem podpišeta glavarja obeh držav in ki zadobi s tem svojo sankcijo kot čehoslovaško-francoska obrambna pogodba. Ta pogodba je izzvala v vsej evropski javnosti veliko gibanje. Izražala se je v raznih domnevah in ugibanjih glede zmisla namenov in ciljev, ki so dali povod za pogodbo. Od sklepov mirovnih pogodb sem ni noben diplomatični dogodek — ne izvzemši ustvaritev Malega sporazuma — dvignil toliko prahu in na nekaterih straneh tudi nezadovoljstva, kolikor ga je ta jasni in pošteni sporazum, ki mu je dala vsebino dalekogledna in smotrena inicijativa čehoslovaškega ministra za vnanje stvari.

Da čujemo, kako sodi dr. Lujo Vojnović, ta znani jugoslovenski politik in brat slavnega pisatelja.

V formalnih določbah tega sporazuma — tako izvaja dr. Vojnović — ni prav ničesar, čemur ne bi mogli pritrditi v vsej Evropi, ničesar, kar bi nasprotovalo danemu položaju. Reči bi mogli celo, da je francosko-čehoslovaški sporazum s tega vidika triumf najnavadnejših resnic. Kajti, kaj je naravnejšega, nego je to, da sta oba pogodbenika edina v tem, da naj se spoštuje stanje, ki so ga ustvarile v Evropi mirovne pogodbe, ter da nikakor ne dopuščata, da bi se povrnil stari režim?!

Kritiki zveze pa se ne omejujejo samo na lupino, marveč so se zagrizli tudi v najnotrajnejše jedro pogodbe. Ravno okolnost, da sta se dva vplivna evropska državnika zedinila za brambo novega status quo ter da se je ta prva obrambna zveza sklenila med Prago in Parizom: ravno to daja pogodbi zgodovinsko pomembnost. Obenem je izvabila na svetlo vse, kar je bilo prikritega v namenih neiskrenih prijateljev miru. Vedno nujnejše je postajalo vprašanje, ali hoče Evropa priti iz poluteme omahovanja sem in tja, kakor da hoče odstraniti negotovost, ki je zakrita vanjo podočnost kontinenta. Da bi se ustvarile nove svetovne zveze, ni bilo priporočljivo. Pogodbenikoma je moral biti v izhodišče sedaj ustvarjeni položaj in sta ga morala sprejeti v njegovi vkupnosti, da mu vlijeta novega duha in ga spopolnita z vsemi, na novo nastalimi činitelji.

Potrebno je bilo, da se predvojni duševnosti, ki deloma še traja dalje, potegne zapah. Premaganе države, ki so v l. 1914. uprizorile poizkus, da bi svoje gospodarstvo, zatiranje narodov in vazalstvo Evrope še raztegnile — te države vstrajajo tudi danes še v svojem sovražnem držanju nasproti nam. V skladu s svojimi tradicijami, potekom svoje zgodovine in smermi svojega pohlepa, se tudi kot premaganke niso odrekle misli na maščevanje. Sodijo, da je novi red stvari le začasen; prepričane so o potrebi revizije mirovnih pogodb. Menijo, da ni še izrečena zadnja beseda glede teritorijalnega položaja, kakor je nastal vsled njihovega poraza. V tem oziru se ne smemo — naglaša Vojnović — udajati nobenim iluzijam.

Ta težavni položaj — kakor je rekel tudi dr. Beneš v listu «Česke Slovo» — bi oviral za daljše čase kulturno delo, edini resnični cilj modernega sveta in se ni mogel nadvladati drugače, nego s hitro ustanovitvijo Društva narodov in efektivnim združenjem vseh črt evropske politike v tem društvu; ali pa z demokratičnimi posebnimi pogodbami, stremečimi po ohranitvi miru.

Bilo je torej pametno in smotreno, da se dogradba vse zgradbe uvede z dogovori, ki so interesom graditeljev neposredno bližnji. To je storil dr. Beneš, ki je že v Ženevi sijajno zastopal stavek o takozvanih pokrajinskih obrambenih in garancijskih pogodbah. In to na pogajanjih z veliko zavezniko, čije interesi povsem soglašajo z interesom čehoslovaškim in našim — jugoslovenskim.

Povsem naravno je torej, da sta ravno ti dve državi poprijeli inicijativo. Sta to velika in mala država, ki bi bili v prvi vrsti izpostavljeni kaki nemški ofenzivi. Le Francija je mogla, v duhu svoje revolucijonarne in demokratične zgodovine, zapričeti z delom preuredbe Evrope ter skleniti s slovansko Prago intimen sporazum, ki je bil predhodnik dogovora z Jugosloveni in vsem Malim sporazumom.

Dr. Lujo Vojnović zaključuje: «Ta dogovor odpira mirnemu razvoju osrednje in vzhodne Evrope silne perspektive. Pridružiti pa se mu bodo mogle sčasoma tudi druge velike in male države, čim se odrečejo vseh političnih pohlepov po maščevanju in tajnih zvezah. Na pragu novega in — kakor je rekel dr. Beneš s polno pravico — teškega leta pozdravljamo sporazum med Prago in Parizom kot prvi žarek nade za uredbo evropskih razmer.»

Tako sodi torej odličen jugoslovenski politik o sporazumu, sklenjenem med Francijo in Čehoslovaško in o njegovi pomembnosti za ustalitev miru v Evropi. Posebno pa bi mi naglasili, da izhaja iz Vojnovićevih razmotrivanj, kako brez vsake podlage so bile govorice, ki so se širile od izvestnih strani, da je namreč francosko-čehoslovaška pogodba izzvala nezadovoljstvo v ostalih dveh državah Malega sporazuma. Govorili so celo, da ta pogodba utegne povzročiti razpad Malega sporazuma, ki da bo imel v Beogradu svoj zadnji sestanek. Mi smo pa bili uverjeni, da je dr. Beneš, kot vodja Malega sporazuma, poprej obvestil Jugoslavijo in Romunsko o svoji nameri in o vsebini dogovora, ki se je imel skleniti v Parizu. Ves potek konference Malega sporazuma v Beogradu priča, da je bilo to uverjenje opravičeno ter da se je Mali sporazum pridružil državniški akciji, ki jo je dr. Beneš zapričel v Parizu. Zato so bile neosnovane tudi govorice, ki so jih širile izvestne strani, kakor da je Francija ozlovoljena radi italijansko-jugoslovenskega dogovora, ker da ga smatra kot svoj diplomatični poraz. Slednjič smo tudi uverjeni, da je med tistimi državami, ki naj bi se sčasoma pridružile, za dra. Beneša Rusija na prvem mestu računov. Kajti to stremljenje je v polnem skladu s tradicijonalno češko politiko in s čustvovanjem češkega naroda napram ruskemu narodu. Seveda ne dozorevajo take velike državniške akcije od danes do jutri. Treba velike strpljivosti, vztrajnosti in dolgega smotrenega dela, da se odstranijo vse ovire, ki so na potu do cilja.

DNEVNE VESTI

Novo kulturno nasilje

Podprefekta v Idriji in Gorici sta zamahnila s svojo birokratsko sekiro, da bi uničila kulturno organizacijo Slovencev v goriški deželi. Vrsti izobraževalnih društev po vipavski dolini in v gorah sta prepovedala delovanje. «Goriška Straža» označa te odredbe po vsej pravici kot kulturna nasilstva. Tej označbi in ogorčenemu protestu goriškega lista se pridružujemo tudi mi z vso narodno zavestjo in vso svojo voljo.

Goriška podprefektura se sklicuje v podkrepitev svojih odredb na določila — avstrijskega **društvenega zakona iz leta 1867!** Odposlanstvo, ki se je s svojimi protesti oglasilo na goriški podprefekturi, je zavrnilo to sklicevanje s polno pravico: «Če je res, da je avstrijski društveni zakon še v veljavi v Julijski Krajini, zakaj pa ne prepoveste delovanja tudi italijanskim društvom, ki niso ustanovljena po avstrijskem društvenem zakonu?! Kako da se celo udeležujete prireditev teh društev, četudi so po vašem mnenju protizakonita?!» Pa še dve porazni ugotovitvi so dobili na podprefekturi pod nos: prvič, da so vsa slovenska društva ustanovljena na **podlagi tistega avstrijskega državnega zakona,** ki da je še v veljavi; drugič, da je podminister Finzi v razgovoru, ki se je pred meseci vršil med njim in poslancem Ščekom, izjavil, da je z razširjenjem zakona o javni varnosti na nove pokrajine **avstrijski zakon stopil iz veljave!!**

Tu imamo torej kaj čuden in znamenit pojav: visok ministerijalni uradnik izjavlja, da avstrijski zakon ni več v veljavi, podrejena podprefektura pa trdi nasprotno! Ena je politika Mussolinija, druga pa podprefekta Nicolottija!! Kaj naj si mislimo o državni upravi, če oni tam gori govorijo svojo, oni nizko doli pa jim postavljajo nasproti drugo in nasprotno svoje mnenje! Tako razmerje mora ljudstvo popolnoma zbegati, ker ne ve, kdo prav za prav odločuje o njegovih interesih in o njegovi kulturni organizaciji.

To je res — kakor pravi goriški list — kulturno nasilje, proti kateremu se moramo upreti vsi kot en mož in z vsemi dopuščenimi zakonitimi sredstvi! Eno vprašanje pa moramo že staviti goriškim gospodom: ali ni njihov opravičeni protest najzgovornejši argument za potrebo take edinstvene organizacije, kakor jo neprestano zahteva naše politično vodstvo?!

Sovražniki države?

Označujejo nas kot sovražnike države, ker se borimo za narodne in kulturne koristi našega ljudstva. Pri tej obrambi, ki nam povzroča toliko grenkobe, imamo pa blažilno zavest, da branimo šibkejšega proti močnemu. Posebno še, ker to, kar zahtevamo za našo narodno manjšino, nikakor ne more biti v škodo za večinski narod! Vendar nas obrekujejo, da so naše zahteve v navzkrižju s koristjo in važnostjo države. Kako naj smo mi sovražniki države, ko pa ne zahtevamo od nje nič drugega, nego da vrši napram naši narodni manjšini tisto dolžnost, ki ji jo nalaga dejstvo, da je sprejela suvereniteto nad ozemljem, na katerem živi ta naša narodna manjšina?! Ali smo morda sovražniki države zato, ker vršimo le svojo novinarsko dolžnost in pravico, ko grajamo, kar je — po našem čustvovanju — graje vredno?! Ali kažemo morda sovraštvo «proti Italiji in Italijanom» — s kritiko, kakršna je dovoljena v vsaki sodobni in ustavni državi?! Če bi ne bilo temu tako, so bili še nedavno temu sovražniki države tudi tisti Italijani, ki se danes solnčijo na naklonjenosti sedanjega režima, ki pa so popred z vso strogostjo in brezobzirnostjo kritizirali delovanje prejšnjih vlad in vse poprejšnje stanje v državi. Vršili so pa le svojo pravico do kritike. Kar je bilo prav za nje, naj bi bilo z naše strani — sovraštvo proti državi?!

Sovražniki države naj bi bili, ker ne soglašamo s tem, da se tu odstranjuje jezik, ki ga ljudstvo na tem ozemlju govori od davnine, stoletja?!

Ko je izšla tista nezmiselna — da ne rečemo: bedasta — naredba, ki je našim listom hotela nariniti dvojezičnost, se je celo neki italijanski nacijonalistični list uprl temu, rekši: **«Če kdo govori drug jezik, to vendar ne more biti ovira, da ne bi ga priznavali kot dobrega državljana!»** To je spravilo tudi gospod Mussolini in je odpravil tisto bedasto naredbo. On, ki je na eni strani prvi čuvar italijanskega jezika, ki pa je tudi glavar države, ki je naši narodni manjšini zagotovila državno zaščito!! Iz tega dejstva sledi logično, da radi tega, ker zahtevamo pravice za svoj jezik, nismo še sovražniki države in Italijanov! Tem manje, ko se zavedamo tudi svojih dolžnosti napram državi in ko vršimo te dolžnosti istotako, kakor tisti, ki občutijo potrebo, da dan na dan prisegajo svojo zvestobo do države!

«Landsmann» je napisal te dni lepo prispodobo. Pisal je: «Vršenje dolžnosti napram državi je za nas že po vsej naši duševnosti državen temeljni zakon, ki nas obvezuje absolutno. V tem našem zakonu so zapisane pravice države, ali potegnjene so jim tudi meje — z božjo in naravno pravico! Če torej ne odklanjamo onih prej imenovanih pravic, obenem pa zahtevamo tudi druge: ali smo radi tega sovražniki države? Če branimo in zahtevamo svoje pravice, ne da bi se upirali pravicam države — potem nima nikdo pravice, da bi nas označal za sovražnike države».

Vendar nas, zlasti v zadnjem času, obsipljejo s tako obtožbo in kličejo na maščevanje radi pretveznega sovraštva proti državi! Proti temu se oglašamo z najodločnejšim protestom, kajti vest naših slovenskih glasil je čista, kakor so jasne tudi pravice, ki jih zahteva naše ljudstvo od države!!

Križev pot našega ljudstva v Istri

Iz Babičev na Pomjanščini nam poročajo, da so radi dogodka, ki se je odigral dne 30. m. l. v gostilni Mateja Krnica v Velikem Čenturju in ki je dal povod, da je bila gostilničarju odtegnjena gostilniška koncesija, v zaporih še sedaj: Josip Babič, Rudolf Babič, Anton Babič, Anton Olenič, Josip Belič, Lazar Babič, vsi iz vasi Babiči; potem Ivan Krmac iz Velikega Čenturja. Skupno torej sedem oseb. Po omenjenem dogodku (ki ga je že «Edinost» resnično opisala in dokazala neizpodbitno, da ga niso izzvali domačini, marveč od drugod došle osebe) so orožniki zasledovali navedene mladeniče noč in dan, dokler niso v noči med 13. in 14. t. m. petorico njih vzeli iz postelje in odgnali v Koper v zapore, dočim sta se ostala dva pozneje sama predstavila orožnikom v Kopru, ki so ju odvedli na sodnijo, oziroma v zapor. Poudariti pa moramo za sedanje razmere kaj značilno dejstvo, da so orožniki — ker niso dobili teh dveh na domu — vzeli iz postelje očeta enega izmed njiju, Josipa Babiča, in brata drugega, Karla Oleniča in ju odvedli na orožniško postajo v Marezigah, kjer pa so ju takoj izpustili. Tudi je treba povedati, da se ti sedanji aretiranci zato niso hoteli sami takoj predstaviti orožnikom v Marezigah iz strahu, da bi tam doživeli kaj hudega, kakor se je v resnici dogodilo prvo omenjeni petorici po aretaciji. Zato so pričakovali poziv s sodnije.

V takih razmerah živimo sedaj v Istri. Kako se bo ta zadeva nadalje razvijala — o tem vm bomo poročali.

Razkolniška družba

Iz Gorice nam pišejo:

Spet imamo pred nami dokaz, kdo je za skupno narodno delo in kdo za pogubni, nesrečni in bratomorni razkol med Slovenci v Julijski Krajini.

Iz «Goriške Straže» in «Malega lista» posnemljemo, da so novostrujarji ustanovili v Gorici «Goriško Mohorjevo družbo» po zgledu prevaljske «Družbe sv. Mohorja» v svojih okličih pravijo, da hoče ta družba izdajati vsako leto določeno število knjig, prav tako, kakor to še vedno dela bivša celovška Mohorjeva družba. —

Goriške novostrujarje prav nič ne moti pri tem delu dejstvo, **da v Gorici že obstoji podrobna ustanova, ki uspešno deluje že šesto leto. «Goriška Matica» izdaja vsako leto po tri do štiri knjige.** Tudi za tekoče leto je izdala štiri knjige, s kterih vsebino mora biti še tako

skrupolozen katoličan popolnoma zadovoljen. Goriško slovensko ljudstvo se je privadilo na Matične knjige in jih zelo rado čita. Iz naznanila v letošnjem Matičnem koledarju posnemljemo, da v širšem uredniškem odboru «Goriške Matice» predseduje veleč. gosp. dr. Anton Gregorčič, ožjemu pa veleč. gosp. dr. Andrej Pavlica. Na čelu temu kulturnemu podjetju stojita torej **dva znana narodna delavca, ki sta vse svoje življenje posvetila kulturnemu povzdigu slovenskega ljudstva na Goriškem.**

Zdi se, da je gotovim gospodom vedno pred očmi to, da mora vse izginiti, kjer oni sami ne odločujejo. Tako je tudi v tem slučaju. «Goriška Matica» se je ustanovila kmalu po vojni, **ko še ni bilo sledu o novodobnih razkolnikih?** Ko so videli, da Matica uspešno vrši svojo kulturno nalogo s tem, da izdaja vsako leto serijo knjig, katero je pred natisom pregledala in odobrila cerkvena oblast, jim zavistna žilica ni dala miru. Matica nesebično **in v izgubo** izdaja vsako leto knjige ter s tem nudi ljudstvu, da si **za nizko ceno nabavi dobro versko-narodno berilo** za dobo dolgih zimskih večerov. Slovenci smo bili in smo še ponosni na to ustanovo.

Kaj torej hočejo novostrujarji z «Goriško Mohorjevo družbo»? **Ošibeti hočejo «Goriško Matico»** in na ta **način zanesti razkol tudi na versko-narodno ustanovo!**

Upajmo, da se priljubljena «Goriška Matica» kljub tej nekrščanski gonji vzdrži na sedanji višini in da bo tudi v bodoče našla zvesto oporo pri Slovencih v Julijski Krajini. Nepotrebno enako ustanovo, ki si je nadela ime «Goriška Mohorjeva družba», naj pa odklanja. Z novo družbo hočejo novostrujarji zadati udarec prevaljski «Mohorjevi družbi» in «Goriški Matici». Pač nehvalevredno in nekrščansko narodno delo.

VINOGRADNIKI!

Ker so nekateri vinorejci mišljenja, da jim od vinskega pridelka iz leta 1922. ni treba plačati davka 20 lir na hl kljub temu, da so dobili za to plačilne naloge, opozarjamo, da so primorani plačati tudi ta vinski davek od pridelka iz leta 1922, t. j. od množine, ki so jo napovedali.

Oni, kateri ne poravnajo pravočasno tega davka, bodo kaznovani z globo 25% od dolžnega zneska.

Telefonska zveza med Trstom in Dunajem za zelo nujne pogovore. Poštno in brzojavno ravnateljstvo javlja, da se bo s 1. februarja t. l. uvedla začasno in za poizkušnjo telefonska zveza med Trstom in Dunajem za zelo nujne pogovore. Pristojbina za te pogovore bo devetkrat večja od navadne.

Društvene vesti

Slov. akad. ter. društvo «Balkan» ima ob 20.20 svoj sestanek. Odborova seja se vrši ob 18. v istih prostorih. Vabimo zastopstvo srednješolske skupine, da se je udeleži ob 19.30.

Odbor.

M. D. P. - Sv. Jakob, javlja svojemu članstvu in vsem prijateljem društva, da se vrši v nedeljo, 27. t. m. ob 10. zjutraj v dvorani DKD, Sv. Jakob, društveni redni občni zbor. — Odb.

Podružnica «Š. d.» pri Sv. Jakobu vabi na veliko mladinsko prireditev, ki jo priredijo njeni prijatelji v nedeljo, 27. t. m. v okusno okrašeni dvorani DKD. Dostojne zabave ne bo manjkalo, vsled česar bo le dostojnim maskam dovoljen vstop. Godba bo prvovrstna in v buffetu se bo dobilo, kar bo želodec poželel. Polovica čistega dobička je namenjena za šolsko refekcijo pri Sv. Jakobu, kar jamči, da bo občinstvo prihitelo v velikem številu.

Velika pustna zabava na pustni torek, 4. marca t. l. v dvorani DKD bo letos prekosila vse prejšnje, sodeč po predpripravah. Zatorej upamo, da bo «Š. d.» podružnica pri Sv. Jakobu dobila toliko drobiža, da ji bo zadostovalo za letošnjo refekcijo, če bo sl. občinstvo storilo svojo dolžnost.

Iz tržaškega življenja

Dve nesreči pri delu. Železniški podajač Mauro Roma, star 25 let, stanujoč v ulici Maiolica št. 11, je včeraj popoldne pri delu na glavnem kolodvoru prišel po nesreči med dva železniška vozička, ki sta ga stisnila z veliko silo. Ubogi mladenič je zadobil hude notranje poškodbe na spodnjem delu trupla. Z avtomobilom rešilne postaje so ga prepeljali v mestno bolnišnico, kjer je bil sprejet v kirurgični oddelek. Njegovo stanje je precej resno.

— Istotam se je sinoči okoli 18. ure ponesrečil železniški podajač Marijan Barbieri, star 28 let, stanujoč v zagati S. Fortunato št. 2. Pri delu v lopi za lokomotive se mu je spodrsnilo, padel je vznak na desko, iz katere je molel debel žebelj ter se nabodel nanj. Barbieri, ki je zadobil precej globoko rano na spodnjem delu hrbta, se je podal v mestno bolnišnico, kjer je dobil potrebno pomoč.

Še ena nesreča pri delu. Včeraj predpoldne je 48-letnemu delavcu Rudolfu Majnik, stanujočemu v Škednju št. 680, pri delu v livarnici «Stabilimento Tecnico Triestino» pri Sv. Andreju padel na levo nogo težak železni drog ter ga precej hudo pobil. Ponesrečenec je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta; nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico.

Neprijetno presenečenje na potovanju. Trgovec Scontro Adamagar je doživel na potovanju med Postojno in Trstom neprijetno presenečenje. Tekom vožnje v vlaku mu je neznan zlikovec ukradel zlato uro in verižico, vredni okoli 2000 lir. Ko je Adamagar dospel na glavni kolodvor, je naznanil tatvino na tamošnjem komisarijatu.

Zlikovski obisk. Preteklo noč so neznani zlikovci obiskali stanovanje uradnika Bruna Suppan, stanujočega pri Sv. M. Magd. zgornji št. 465, ki je bil začasno odsoten. Prišli so v stanovanje skozi okno ter pobrali vse, kar se jim je zdelo vredno odnesti, posebno perilo in obleke.

Suppan je neprijetni obisk, ki ga je stal kakih 400 lir, naznanil orožnikom.

Nova obleka ga je izdala. — Kako so orožniki prišli na sled trem zlikovcem, ki so okradli nekega trgovca. Pred par dnevi so trije preoblečeni orožniki srečali v starem mestu starega znanca kvesture in stalnega gosta zaporov, 30-letnega Alfreda Vicelli, brez stalnega bivališča. Mož je bil izvanredno elegantno oblečen, kar se je orožnikom čudno zdelo, ker Vicelli ni imel nikoli prej dostojne obleke. — Vprašali so ga, na kakšen način je postal kar čez noč tak gospod. Radovednost orožnikov je Vicelija neprijetno iznenadila ter ga spravila v vidno zadrego. To je dalo orožnikom povod, da so moža povabili na kvesturo, kjer je bil zaslišan. Vicelli se je skušal izgovarjati, da je zaslužil denar poštenim potom, pa kmalu je prišel v take škripce, da je končno priznal, da se je pred kratkim seznanil z nekim Egidijem Naccari, znanim zlikovcem, ki mu je zaupal, da ima za vnovčiti ček za znesek 8000 lir. Ponudil mu je, da bi on šel po ta denar v banko, zato da bi dobil polovico omenjenega zneska. Oba sta se podala v kavarno «Tommaso», kjer stas e sestala z 38-letnim mešetarjem Emilijem Vliscovich, ki je ponaredil podpis na čeku. Nato je Vicelli šel v tukajšnjo podružnico «Banca Commerciale Italiana» ter vnovčil ček. Znesek je razdelil tako, da sta Naccari in Vliscovich dobila vsak po 2000 lir, ostalih 4000 lir pa si je sam pridržal.

Dognalo se je, da je bil ček svoječasno ukraden na tukajšnjem kolodvoru trgovcu Franu Tommasoni, doma iz Brescie. Vliscovich in Naccari sta bila aretirana; oba sta nosila novo obleko. Pri Naccariju so poleg tega našli dve zlati uri z začetnicama I. L.; pri preiskavi na njegovem stanovanju so našli orožniki večjo množino perila, oblek in nekaj dragocenih predmetov. Vse te stvari so brezdvomno tatinskega izvora.

Naccari je pri zaslišanju priznal, da je ukradel Tommasoniju listnico s čekom in drugimi listinami.

Vsi trije ptički so bili odvedeni v zapor v ulici Coroneo.

Zaplenjeni predmeti se nahajajo na poveljstvu orožnikov v ulici Sanità št. 10, kjer so na razpolago okradencem.

V znamenju noža. Sinoči okoli 18. ure je bila rešilna postaja telefoničnim potom obveščena, da se v kavarni «Mocca» na obrežju Mandracchio nahaja mož, ki nujno potrebuje zdravniške pomoči. Zdravnik, ki se je nemudoma podal na označeno mesto, je našel tam 36-letnega delavca Ermenegilda Franceschini, stanujočega v ulici Scalinata št. 8. Mož je bil ranjen z nožem na več mestih po glavi in po obrazu. Po prvi pomoči je bil ranjenec prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so mu nekatere rane zašili. Nato ga je zaslišal tamkaj nameščeni policijski agent, a Franceschini ni hotel povedati kdo ga je ranil in zakaj.

Ranjenec je bil odveden na policijski komisarijat v ulici Sanità, kjer je bil zaslišan.

Pozneje so orožniki dognali, da se je Franceschini sprl z nekim neznancem v nekem baru na obrežju Mandracchio; tekom prepira, ki se je nadaljeval na ulici, je bil Franceschini ranjen.

Vesti z Goriškega

Kulturno nasilje na Goriškem

Več kulturnim društvom prepovedano delovanje

Zasluge «Nove dobe». «Če sploh kaj pride, prihaja izključno po naši in nobeni drugi zaslugi», tako piše, kot smo že zgoraj omenili, poslednja «Nova doba». «Nova doba» si lahko zabileži v svoj zapisnik eno novo zaslugo, kajti zopet je nekaj prišlo.

Da ni «Nova doba» naklonjena našim izobraženim društvom, to nam je že davno znano. Že večkrat se je zaganjala v številne društvene prireditve, ki imajo na sporedu pevske in dramatične nastope, odobravala pa je mnogoštevilne plesne prireditve, ki so se prirejale in se prirejajo pod pokroviteljstvom g. Armanda D'Ottone v naših nesrečnih Brdih. Ta mož je šel z razširjanjem kulture v Brdih že tako daleč, da je spremenil biljansko šolo v plesno dvorano, v kateri vzgojitelj Štiligoj v nedeljo pleše, v pondeljek pa podučuje šolsko deco.

Poslednja «Nova doba» je prinesla o naših izobraževalnih društvih provokatorično notico, da so člani naših društev z nezadovoljstvom sprejeli vest o zbližanju med Jugoslavijo in Italijo ter da ji niso hoteli verjeti, češ, s temi tukaj ne bo miru, dokler jih ne poženemo v Sicilijo. Učinek te provokacije je bil nepričakovano hiter, kajti po zaslugi «Nove dobe» je takoj nekaj prišlo: goriški podprefekt Vicolotti je prepovedal izobraževalnim društvom v Vipavi, Vrhpolju, Slapu, Št. Vidu, Šturijah, Gočah, Podragi, Dornbergu, Zaloščah, na Saksidro in Spodnji Idriji vsako nadaljnje delovanje. Že prej so se delale našim izobražev. društvom vse mogoče ovire pri njihovem delovanju, že prej je bilo prepovedano delovanje «Bralnemu društvu» v Selu, «Katoliškemu izobraževalnemu društvu» v Spodnji Idriji, društvu «Danica» v Gaberjah, sedaj pa je sledil kar naenkrat ta nepričakovano silni udarec, ki naj docela ohromi mogočno goriško prosvetno organizacijo.

Našim gospodarjem ni dovolj, da preživljamo težko gospodarsko krizo ter trpimo na pomanjkanju telesnega kruha, ne, odvzeti nam hočejo še poslednjo drobtinico duševnega kruha, naše ljudstvo naj se nakoplje v vinu, ki ga ne more prodati, naj se napleše do smrti v šolskih dvoranah, da bodo vzhodne meje končno varne. Toda g. podprefekt, mar niste bili na nedeljskem shodu goriškega fašja, mar se ne spominjate na besede odvetnika Caprare: Nasilje ne more spremeniti usode onega naroda, Gorica je in bo italijanska. K tem besedam dodajemo še: Goriška je in bo slovenska!

Protest na podprefekturi in protestna brzojavka Mussoliniju. Čim je dospela vest o gornji prepovedi v Gorico, se je podala na podprefekturo deputacija, obstoječa iz odv. dr. Brajše in urednika Kemperle, ki sta zastopala «Prosvetno zvezo» ter dr. Besednjaka in poslanca Ščeka, ki sta zastopala politično organizacijo. Ker je bil prefekt odsoten iz Gorice, je predložila deputacija svoje pritožbe komisarju Diazu. Razen tega je odposlal poslanec Šček ministrskemu predsedniku protestno brzojavko, v kateri ostro žigosa postopanje goriškega političnega oblastva.

Ker gre za velevažno stvar, ki zadevlje celokupni naš narod na Goriškem, nočemo izzivati nikakih sporov, vendar si dovoljujemo staviti skromno vprašanje, če ni bil morda zlasti v tem slučaju umesten skupen nastop vseh kulturnih in političnih organizacij. Saj deputacija dobro ve, da obstoja v Gorici še druga prosvetna organizacija pod imenom «Zveza prosvetnih društev», katere društva so bila tudi prizadeta s tem odlokom, dobro ve, da je razen poslanca Ščeka v Gorici tudi posl. Podgornik.

Kje je tista sraka? Poslednja «Nova doba» se kar na dveh mestih baha, da je nedavni popust rimske vlade v šolskem vprašanju, ki dovoljuje v prvem razredu ljudske šole poduk v slovenskem jeziku, zasluga deputacije njenih zaupnikov, ki je bila pred kratkim v Rimu pod vodstvom comm. Pisenti-ja in avv. Caprare. Istotako je tudi dovoljenje pouka veronauka v materinem jeziku izključna zasluga njenih zaupnikov in če sploh kaj pride, prihaja vse izključno po njihovi in po nobeni drugi zaslugi, ne dopušča jim pa strankarska disciplina, da bi o tem klobasarili, dokler ne bodo določbe ali spremembe sankcijonirane. Kdor si — razven njih — lasti kake zasluge v šolskem vprašanju in v tem kar prihaja, je podoben oni sraki, ki se je dičila s pavovim perjem.

V sledečem se potrudimo dokazati, da je tista sraka «Nova doba» s svojim profesorskim zborom (3 profesorji), ki se diči s pavovim perjem, katerega pa hočemo populiti ter pokazati ostudno srako v vsej njeni nagoti.

Našim ušesom zveni zelo čudno, da bi se bivši furlanski prefekt srečnega spomina, odv. Pisenti, povzročitelj odloka o dvojezičnosti naših listov, potegoval za slovenski učni jezik v ljudskih šolah. Ravnotako ne moremo verjeti da bi se zato potegovali zaupniki «Nove dobe», kajti postopali bi proti željam in pohvalam slovenskega ljudstva», ki je v «Novi dobi» toplo pozdravilo uvedbo italijanskega učnega jezika. Slavni profesorski zbor, poiščite 39, številko «Nove dobe» z dne 19. oktobra 1923 in prečitajte si na naslovni strani «ljudski glas»! Tam piše «nekdo» iz naroda, da je ljudstvo skoraj vse zadovoljno, kar se tiče italijanskega pouka». Kako ste mogli torej delati proti stvari, s katero je ljudstvo skoraj vse zadovoljno.

Čudno tudi zveni, da vam strankarska disciplina ne dopušča, da bi klobasarili o svojih uspehih, predno so določbe ali odredbe sankcijonirane. Politični tajnik goriškega fašja odv. Caprara sklicuje po vsakem rimskem potovanju takoj svoje verne in jim poroča ne samo o uspehih, ki jih je malo, ampak tudi o obljubah in njegovo poročilo prinesejo takoj časopisi. Strankarska disciplina je menda pri vas tudi ista, kakor v goriškem fašju in imate celo, česar nima goriški fašij, lastno trobilo, toda kako naj trobi o uspehih, ki jih niste vi pripravljali in za katere sploh vedeli niste.

Da je vse to, kar je dosedaj prihajalo goriškim Slovencem (bili so sami težki udarci), prihajalo po vaši zaslugi, to že davno dobro vemo. Nismo toliko nehvaležni, da bi se ne zavedali, da se imamo le vam zahvaliti za razne komisarje, hišne preiskave, persekucije naših narodnih društev in vse one blagodati, ki nam jih je pošiljal vaš «amico» odv. Pisenti. Zagotavljamo vas, da nam ne boste mogli očitati nehvaležnosti, ker vsega tega nikoli ne pozabimo.

Visoka pesem. Nedeljski govor odv. Caprare v goriškem gledališču je bil visoka pesem v mestu Gorica, visoka pesem furlanski pokrajini, s katero je odv. Caprara jasno dokazal, da je vreden postati veliki svečenik svete Gorice ali — v prozi povedano — goriški župan. Take ode ni še slišala sveta Gorica, manj sreče pa je imel s filozofijo, kajti podati analizo fašizma je zelo težka stvar, posebno ker je predmet strašno nehvaležen; tudi narodni gospodar ni dober, kajti drugače bi moral vedeti, da od obljub tudi svetnica ne more živeti. V kako podrobno kritiko njegovega govora se ne moremo spuščati, ker bi vse prej spadala v kak beletristično, nikakor pa ne v politično list.

Odborova seja «Zveze prosvetnih društev». V nedeljo ob 10. predp. se bo vršila v zvezinih prostorih v Via S. Giovanni št. 7 odborova seja «Zveze prosvetnih društev v Gorici». Z ozirom na važnost in resnost položaja naših kulturnih društev je neobhodno potrebna udeležba vseh odbornikov dežele.

V objemu smrti. V nedeljo se je nahajal prokurist «Podružnice ljubljanske kred. banke» v Gorici g. Štrekelj malodane že v objemu smrti, iz katerega pa so ga še pravočasno iztrgali. Ko se je v nedeljo popoldne kopal v lastnem stanovanju, je pozabil zapreti ali pomotoma odprl plinovo napeljavo. Vsled uhajajočega plina je padel v nezavest in že mu je grozila smrt potom udušenja. Na srečo so domači pravočasno opazili in ga oteli gotovi smrti. Na čistem zraku je prišel kmalu k sebi in naslednji dan je že vršil svojo službo.

Nehvaležnost je plačilo sveta. 28-letni Dominik Zurati iz Rivignana se je izposodil pri posestniku Guido Minut-u kolo, češ da mora po nujnem opravku v neko vas izven Gorice. Minut, ki je dobrega srca, mu je rade volje posodil kolo, toda Zurati-ja, ki je zakrknjenega srca, ni bilo s kolesom nazaj. Čez nekaj dni je šel Minut vprašati Zuratija na dom v Via Capella št. 16, zakaj mu neki ne vrne kolesa. Zurati mu je odgovoril, da mu kolesa ne more vrniti, ker ga je radi pomanjkanja lir prodal za znesek 200 lir nekemu Leonardu iz Sivigliana.

Minut bo dobil svoje kolo nazaj, Zurati pa je «odrajžal» v goriške zapore, kjer ga bodo naučili hvaležnosti.

Grabež. Pretekli teden so udrli neznani tatovi skozi strešno okno v stanovanje zakonskih Koglok v Via S. Pietro št. 18. Zakonski par, ki je že počival v postelji, so zvezali na rokah in nogah, s seboj pa so odnesli vse njihove prihranke v znesku 5000 lir in dragoceno zlato verižico.

I. društveni ples «Splošnega slov. ženskega društva» v Gorici. V soboto se je vršil v dvorani «Trgovskega doma» prvi društveni ples «Splošnega slov. ženskega društva» v Gorici, ki je bil obenem prva predpustna prireditev goriških Slovencev.

Že takoj ob vstopu v dvorano se je na mah spoznalo, da je to ženska prireditev, kajti dvorana je bila zelo okusno ozaljšana, poznalo se je to v bufetu, kjer se je točila za nizko ceno dobra kaplja in kjer so bile za zmerne cene na razpolago izborne torte in drugo pecivo, poznalo se je to na udeležbi, kajti ženski spol je bil v ogromni premoči nad moškim spolom, premoč, katero so morale mnoge gospodične drago plačevati s sedenjem in poznalo se je to tudi na poteku prireditve, kajti večkrat se je čutilo pomanjkanje odločne moške roke, ki bi morala skrbeti, da vsi, pravzaprav vse, plešejo in da se igrajo plesni komadi po določenem programu. Toda navzlic raznim malim nedostatkom je prireditev uspela nad vse dobro, na plesu je vladalo tako živahno razpoloženje, da so se spravili plesat celo starejši gospodje in gospe. Kraljica večera je bila gdčna. Nemec, ker je dobila največ cvetlic, na kraljevski prestol je splezal s pomočjo svojih pretorijancev g. Lojze Komjanc, ker je dobil največ kotiljonov, čeravno ga je hotel izpodriniti neki drug pretendent.

«Žensko društvo» je s to svojo prvo prireditvijo lahko zadovoljno in nadejamo se, da postane ta ples stalna predpustna prireditev goriških Slovencev. Kakor čujemo, priredi dne 16. februarja «Pevsko in glasbeno društvo» svoj plesni venček, dne 1. marca pa se bo vršila velika maskerada «Dramatičnega krožka».

Iz tržaške pokrajine

Dutovlje. Preteklo nedeljo sta se mudila pri nas gg. sežanski podprefekt s svojim spremljevalcem tenente fašistovske milice. Agitirala sta in klicala ljudi skupaj, da naj se vpišejo v milico. Uspeha pa nista imela skoro nikakega. Radi tega sta naložila g. županu, oz. tajniku, naj se sestavi lista vseh, ki posedujejo kakšno obrtno koncesijo, oz. odbornikov in občinskih slug, na katere naj županstvo vpliva, da se vpišejo v milico, češ da kdor ni ž njimi, je proti njim.

Naše ljudstvo je v strahu, da ne izgubi obrti, oziroma občinskih služb, se je seve vdalo in vpisali so se že nekateri v milico, oz. večina samo v fašistovsko stranko. So li na mestu takšne grožnje in pritiski na naše ljudstvo, posebno še od enega vladnega funkcijonarja? Mislimo da ne.

Upamo torej, da naše županstvo v tem slučaju ne bo šlo predaleč na roko ter da našemu g. podprefektu o priliki dokaže, da smo lahko v vseh slučajih lojalni in žvesti italijanski državljani, ne da bi bili vpisani v milico, oz. v fašjo.

Spominjajte se ob vsaki priliki „Dijaške Matice“

Ali more Nemčija plačati reparacije?

To vprašanje zanima danes ves svet. Države zmagovalke, v prvi vrsti Francija, pričakujejo poplačilo reparacij, brez katerih ne vidijo izhoda. Neka knjiga, ki je izšla nedavno v Ameriki, podaja mnogo poučnih razmotrivanj o tem vprašanju, ki jih tu priobčujemo na kratko našim čitateljem.

Splošno se misli, da je možnost plačanja odvisna od viška izvoza nad uvozom, torej od trgovske bilance. To mnenje se ne more sprejeti kot absolutno točno, ker je rečena možnost odvisna tudi od tega, kako se ta višek porablja. Ako služi plačevanju vnanjih dolgov, ne more služiti plačevanju reparacij. In nasprotno: tudi če ima kaka država pasivno bilanco, to je, večji uvoz, nego izvoz, more plačevati reparacije, ako večji uvoz obstoji iz obresti njenih terjatev v inozemstvu. More se torej trditi, da je za plačevanje reparacij potrebno, da se ustvari ali poveča izvoz, ki ne služi plačevanju obresti za terjatve inozemstva, ali pa, da se zniža ali popolnoma opusti uvoz, ki služi plačevanju obresti od lastnih terjatev napram inozemstvu.

Pred vojno je Nemčija vlagala povprečno štiristo milijonov zlatih mark v inozemska podjetja. To ne pomeni še, da bi mogla plačati v istem času toliko svoto za reparacije. Ako bi bila plačala reparacije, ne bi mogla investirati 400,000.000 na leto v inozemstvu. Vrhu tega je gornja svota že pred vojno polagoma padala, vojna pa je te investicije povsem izbrisala.

Mnogokatera nemška posest, ki so jo zmagovalne države zaplenile, je imela vrednost le kot ud v verigi nemške industrije. Odtrgana od te poslednje, je postala ta posest brezvredna. Tako je n. pr. neka veliká nemška tvornica kavčuka posedovala v okolici Pariza neko tovarno, ki so jo Francozi v času vojne zaplenili in po ceni prodali nekemu domačemu podjetju. Vendar pa niso Francozi — kljub nizki ceni — mogli izkoriščati te tovarne, pak so zato takoj po vojni zaprosili centralno tovarno, naj jo zopet prevzame.

Pred vojno je Nemčija mnogo pridobivala s tranzitno trgovino z Rusijo. Danes je ta trgovina malone izginila, ker večji del trgovine gre preko Gdanskega. Hamburg pa ima danes isti promet, kakor pred vojno; ali, dobiček od tega je danes mnogo manjši.

Ko je Francija v letu 1871 plačala vojno odškodnino, je mogla to po velikem delu s pomočjo posojila v inozemstvu. Nemčija se danes ne more poslužiti take operacije; niti ne more izvažati papirnate marke. Če bi poizkušala z državnim posojilom, bi povzročila tiskanje novčanic ter bi s tem povečala njih obtok in jim oslabila vrednost. Da razumemo, kako je Nemčija kraj vsega tega vendar plačala kakih 26 miljard zlatih mark, si je treba misliti, da je v reparacije vračunano vse tisto, kar so zavezniki zaplenili, nadalje s prodajo podjetij, ki jih je imela Nemčija koncem vojne v nevtralnih deželah, končno s prodajo novčanic špekulantom, in, naravno, z raznimi dobavami.

Vse, kar bi danes Nemčija ukrenila v namen plačevanja reparacij, bi oslabilo njeno gospodarstvo. Kadar je vlada odvzela eksporterjem devize, jim otežuje uvoz surovin in živilnih potrebščin, ker jim odjemlje sredstvo za nabave.

Tudi velik pad marke vpliva neugodno na možnost plačevanja reparacij.

Kako naj Nemčija izvaža več, nego je vreden uvoz? S povečanjem proizvodnje? Mirovna pogodba je zadala težek udarec nemški industriji. V letu 1913 je producirala 28.6 milijona ton železa. Od teh 21.2 milijona v izgubljenih pokrajinah. Za vzpostavo prejšnjega stanja bi morala torej importirati 21.2 milijona ton železa. Vsled prenehanja kupčijskih odnošajev z inozemstvom in gospodarske krize je nemška proizvodnja desorganizirana. Pomanjkanje gnojil je znižalo plodovitost zemlje, a pogoste rekvizicije so ubile marljivost poljedelca. Poleg vsega je bil uvoz žita v letu 1922. za 45 odstotkov manjši, nego leta 1913., dočim je uvoz rži porastel. To dokazuje, da se ljudstvo slabše hrani. Posledica slabejše proizvodnje in zmanjšanega uvoza živil se opaža na obrazih otrok, na prepolnih bolnišnicah, na pogostih samomorih in na slabotnosti delavcev in dijakov, posebno vseučiliščnikov. Bogastvo Nemčije je za polovico manjše od časa pred vojno, dohodek je pa padel od 40 milijard na 17 vsled manjše produktivnosti tovarn.

S čim naj torej plača reparacije? Mari z zmanjšanjem uvoza? To ne gre, ker se uvažajo surovine in živila, ki so potrebna industriji in prebivalstvu. Ali s štedljivostjo? Toda, če bi država odpustila uradnike, bi jih morala vendar hraniti kot brezposelne. Z novimi davki? Res je, da ima Nemčija manjše davke, nego, recimo, Anglija. Ali, po letu 1919. se ni še nobeni državi posrečilo, da bi istočasno povečala davke in znižala troške, in da bi poleg tega plačala reparacije.

Zaključek teh razmotrivanj je — po mnenju amerikanskega pisca — edino ta, da zmagovalci v lastnem interesu podprejo nemško vnanjo trgovino ter da v višku izvoza nad uvozom najdejo pokritje reparacij. Kakor se vidi, bi Amerika radostno pozdravila tako rešitev, ker bi imela ona sama največjo korist od tega.

DAROVI

Podružnici «Š. d.» pri Sv. Jakobu so darovali njeni prijatelji znesek L 30 od dobička mladinske zabave v nedeljo, 23. t. m. Nadalje se je dosedaj dobilo L 225 kot kupnino za gos. G. Franc Mavrič je daroval L 5 kot preostanek od računa pri osmici g. Zorna. Za metlo 0.20 v DKD, Vesela družba v DKG L 10.

PODLISTEK

Paul Bourget:

JEČA

(34)

(La Geôle)

Poslovenil F. P.

— «Tudi on», je mislila, ko je slišala, da so se zaprla vhodna vrata, «tudi on je moje misli o Julki. Misli, da ni od Ivana-Marije...»

Ves njen bolesti polni dvom se je bil začel ravno z dvomom gledè zakonitosti male hčerke. Do tedaj so vladali med snaho in taščo le oni hladni, toda korektni odnošaji, ki jih je bila omenila Vernatu. Razlaga za take odnošaje je bila v onem navadnem nesporazumljenju med dvema različnima pokoljenjima, ki ga je še posebno poglabljala zagrižena strogost v žalovanju starejše izmed teh dveh žensk. Zamena enega zdravnika z drugim v začetku druge Sabinine nosečnosti je bila prvi zares resni incident. Nesporazum je izpremenil ta incident v nezaupanje. Toda razlaga je bila zelo enostavna in Vernat jo je dal. Prvi znaki te nosečnosti so se pokazali, ko se je Sabina vrnila v septembru v Pariz iz morskega kopališča. V istem času je bil njen soprog v kopališču v Néris-u. Ko je Vernat dolžil svojo odsotnost, da opraviči izbero drugega zdravnika, nalašč ni omenil, da je otrok bil baje rojen nekaj pred časom. Po Sabininem zadržanju napram novemu zdravniku pa je dobila tašča takoj vtis nekake tihe sokrivde, kakršna nastane med bolnico in tistim, ki jo zdravi, ako opazi, da je ugenil kako tajnost, o kateri ne smeta ne on ne ona nikdar črhniti besedice. Vdova je bila globoko krščanska žena ter si je očitala to svoje samovoljno mnenje kot nekako pregrešno pomanjkanje usmiljenja. Toda ko pade v nas seme gotovih misli, začne kliti v naši notranjosti z neodoljivo silo. Ko se je otrok rodil in ga je Sabina hotela sama dojiti, medtem ko prej svojega sina ni hotela, je bila tašča spričo tega skrajno začudena. Istotako tudi radi imena Julka, ki ga je bila njena snaha sama izbrala. Zakaj neki? Manjkali so ji podatki, da bi bila mogla vedeti. To ime je bilo ime matere Jurija Saintenois in ljubavnica ga je hotela dati hčerki, ki jo je imela s svojim ljubavnikom. Moževa mati je slutila za tem nekako uganko. Ravnotako je čutila, da je Sabina lagala, ko je poudarjala, kako da je bil ta ubogi vriščeči otrok podoben svojemu domnevnemu očetu.

Ta komedija je trajala več časa. Nekega dne pa je prenehala, onega dne, ko sta se ti dve ženski spogledali na način ki je povedal, da si stojita nasproti predrznost na eni in bistrovidnost na drugi strani. Od tedaj je gledala snaha taščino opazovanje z očmi, ki se sicer niso izogibale — zakaj umikanje oči je tudi priznanje — toda bile so neme in brezizrazne, oči človeka, ki se zazida v svojo skrivnost. Hčerka je postajala že velika in sedaj je Marija Vialis opazovala tudinjo z ono neumorno in ostroumno pazljivostjo, kakršno rodi fiksna ideja. Mladi zakonski par je stanoval v ulici Villejust, in sicer v onem delu, ki se dotika ceste Bois-de-Boulogne. Ob lepih popoldnevih so vodili otroka tje na izprehod. Kolikokrat je napravila vdova tisto pot med ulico Saint-Dominique in omenjeno cesto! In v kakšni nadi? V upanju, da bo morda videla, kako se pred vozičkom, ki ga peha Julkina pestunja, ustavi moški, kako boža otroka, kako se na njegovem obrazu kaže resnična podobnost. Nekega dne je ravno prihajala iz neke povprečne ulice, ki drži v ono cesto, in tedaj je res ugledala ta voziček in približal se mu je nekdo, ki je govoril s pestunjo, kakor da bi bil domač v hiši njenih gospodarjev. Otrok je spal, a on ga je nalahko poljubil, da bi ga ne zbudil. Gospa Vialis je spoznala v njem tovariša svojega sina iz vojaških let. V prejšnjih letih je prišel večkrat k njim, a ona ga je ohranila v precej neprijetnem spominu. In to iz razloga, ki se ga je sama nekako sramovala. Bil je to mladenič z nepravilnimi potezami, z neskladnim, a frapantnim obrazom. V izrazu njegovega obraza pa je bilo nekaj bojevitega in odločnega, kar ga je delalo smešnega in mu istočasno dajalo nekako oblast. Kako naj bi ne bila imela mati Ivana-Marije občutka nekake nagonske zavisti, ko je primerjala to moško postavo z ono čudno boječnostjo, negotovostjo in bolestno občutnostjo, ki jo je opažala vsak hip na svojem sinu in ki se je je toliko bala? Ta mladenič, ki se je bil tako previdno in nežno sklonil nad malo Julko, je bil isti Jurij Saintenois, čigar ime je bila navedla zdravniku. Ko se je poslovil od otroka, je šel mimo Marije Vialis, ne da bi jo bil opazil. Ona pa je bila zbrala v svojih očeh vso moč svojega opazovanja, da bi ji ne ušlo nič na potezah njegovega obraza, nič na njegovih pokretih in na njegovem nastopu. In v njenem spominu se je bil začrtal kakor nekak fotografični klišej. O njem je sedaj razmišljala brez konca in kraja.

Predvsem je hodila naslednje tedne vsak dan na cesto Bois-de-Boulogne, in sicer ob času, ko je bila skoraj gotova, da se pestunja izprehaja z otrokom. Posedala je v isti povprečni ulici, iz katere je ibla prišla oni krat. Skrila se je za goščavo in pazila iz te skrivne zasede. Pri tem jo je bilo nekako sram pred samo seboj. Ljudje so pošteno občutljivostjo si domišljujejo, da jih peče vest, ako napravijo, naj bo na še tako nedolžen način, kako tako dejanje, ki ga navadno zagrešajo le zlikovci. In glej, v začetku drugega tedna je zopet videla istega mladega gospoda, onega Jurija Saintenois, ki ga je imela v svoji materinski jasnovidnosti že strastno na sumu. Prikazal se je na vogalu ceste Malakoff. In v čigavem spremstvu? Njene snahe same. Oba sta se ustavila en hip na taku in gledala, ona na eno stran, on na drugo. Kaj sta iskala? Voziček z otrokom, proti kateremu sta se potem oba naglo napotila.

Mesto vencev na grob pok. materi, oziroma stari materi, darujeta družini Pečar-Pelan L 50 »Dijaški Matici«. Denar hrani upravnišivo.

Za božičnico otrošk. vrtca pri Sv. Ivanu. Barazutti 4 L, Caidarsi 5, Dr. Sedmak 5, Furlan 4, Čergolj 1, Družina Sosič 5, Dekleva 1, Abram Marija 5, Šahar Marija 5, Jurkič Lucija 1, Bernetič 1, Gasperčič 5, Pepi 5, Martelanc 5, Prosen 1, Jožica Dougan 5, N. N. 2, Kocjan 1, J. Gasperšič 5, M. Ahačič 1, N. N. 1, N. N. 7, B. Milanovič 5, Kralj Apolonija 2, Živic Marija 2, pekarna Ferfolja sladščice, Grgičeva 5, Anton Bak 5, Trampuž 5, Sorč 2, Fonda Lučana 1, M. Vadnal 3, Ferfolja 1.50, Železnik —.40, Dolhar 3, Škrap 3, Franča 5, Širca Amelija 1, Lenardon Kristina 2, Štefanija Solak 3, A. G. 5, Birsa 2, Strajn 2, F. S. —.50, Roman 1, Reiner 1, Pouh 1, Marc Marija 2, Mačilnik Bernarda 2.40 Res-ova 5, Močilnik Antonija 3.20, Živic Franja 1, Kariž Ivan 5, Ponikvar 4, Podbršček 1, Jožica Železnik 5, Justina Podboj 1, Domicelj 1, R. C. 5, Cucek 1, Nečitljivo 2, Škilan 1, Kralj Marija 5, Suban F. 5, Beltrame 5, Golob 5, Justina Suban 5, Angela Klun 3, Kolavin 1, Pahor Mihael 5, Pertot Anton Lonjer 3, Ivanka Kjuder Nova cesta 5, Jurkič 2, Kokorovec Franja 2, Vidmar Uršula 2, Levc Amalija 1, Fonda Ivana 2, — Srčna hvala!

Za podružnico «Šolskega društva» pri Sv. Ivanu so darovali: gospa Kralj Marija 2, Rožina 2, Nepoznan iz Krasa veliko vrečo krompirja in veliko posodo kisle repe. Srčna hvala! Karnel Antonija 2 L.

Za «Šolsko društvo» so darovali in doposlali potom g. Josipa Petaros iz Zabrežca pri Borštu L 109.50 in sicer so darovali: Petaros Josip 3 L, Kosmač Ivan 4 L, Kosmač Iv. 1 L, Božič Mihael 1 L, Parovel Ant. 1 L, Zaher Peter 1 L, Kosmač Ant. 2 L, Kosmač Lav. 2 L, Petaros Iv. 2 L, Baf Josip 1 L, Boneta Ant. 2 L, Petaros Jos. 2 L, Zahar Jožef 1 L, Petaros Iv. 1 L, Petaros Jos 1 L, Petaros Andr. 1 L, Nečitljivo 2 L, M. Petaros 1 L, S. Petaros 1 L, Jakob Družina 5 L, Marija Petaros 1 L, Mihael Petaros 1 L, Auer Ivan 5 L, J. Glavina 1 L, Marjo Kosmač 3 L, Štefan Petaros 2 L, N. N. 5 L, Obitelj Spinčićeva 5 L, Zobec Miha 2 L, Just Komar 2 L, Zobec Josip 1 L, Petaros Alojzij 1 L, N. N. 5 L, F. C. 1 L, Petaros 2 L, Amalja Petaros 1 L, Štefan Petaros 1 L, An. Glavina 1 L, Hervat Urh 2 L, Furlan Cecilija 2 L, Kosmač Rok 5 L, Zahar Andrej L 1.50, Stegu Angela 5 L, Hervat Andrej 1 L, Mesar Petaros 3 L, Kosmač št. 67 3 L, Žerjal Štefan 2 L, Zobec Ivan 2 L, Zobec Josip 2 L, Zahar Mihael 1 L, Žerjal Anton 2 L, skupaj L 109.50 za kar bodi vsem izrečena srčna hvala. — Potom g.đne Čendam Angele učiteljice v Tinjanu je «Šolsko društvo» prejelo L 22.35 kot dar za «Našo deco». Srčna hvala! — Gorenjec daruje, ker je pozabil poslancu Lavrenčiču čestitat ob neki 40letnici, ki jo je te dni doživel 25 L «Šolskemu društvu».

Književnost in umetnost

Fr. Maslja: O. Podlimbarskega zbrani spisi I. zvezek. Slike in črtice. Gorski potoki. Tovariš Damjan. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. 8°. XXII. + 448 str. Cena Din. 70, poštnina Din. 2.50.

V opremi dosedanjih zvezkov «Slovenskih pisateljev», ki jih pod veščim vodstvom prof. Dr. Ivana Prijatelja izdaja Tiskovna zadruga, je pravkar izšla prva knjiga Fr. Maslja — Podlimbarskega zbranih spisov, ki jih ureja Dr. J. Slebinger. Obširni zvezek obsega desetorico slik, črtic in povesti, ki so nastale v razdobju skoraj dveh desetletij. Po mladostnih pesniških poskusih ter po zgodovinski črtici o Petru Velikem in nedokončani žaloigri «Milan in Jela» nastopi Podlimbarski v javnosti šele v svojem 34 letu z leposlovnim prvencem «Krokarjev Peter», zajetim iz spominov na prvo vojaško leto pri mariborskih dragoncih. Isti milje mu je dal snov za «Tovariša Damjana», najbolj dovršeno povest prve knjige. V tužno Bosno nas povedeta črtici «Handžija Mato» in «Marbica», v pisateljevo idilično mladost pa «Kako sem prvikrat romal». Dragi domači hiši in ljubljenima roditeljima je postavil v sliki «Plaznik in kirasir Martin» trajen spomenik. Obsežna povest «Gorski potoki» je kos pisateljeve avtobiografije iz njegove najbednejše dobe, ko se je po štirih burnih vojaških letih vrnil v domovino, da si poišče košček kruha v kakem civilnem stanu; ž njo je združil kos ljubljanskega malomestnega življenja. — Z usodo analizira urednik pisateljev razvoj, deloma na podlagi zanimivih avtorjevih dnevnikov, od trenutka, ko je dal Podlimbarski kot sedmošolec slovo dijaškemu življenju ter ga je po enoletnem duhomornem rekrutstvu v Mariboru in brezplodni vojaški romantiki po slovaških trgih in vaseh nazadnje na Dunaju in v Dunajskem Novem mestu objela resnoba življenja. Tuzla, Trident, češki Kraljevi gradec so bile nadaljnje glavne postaje njegovega ahasverstva te dobe. — Številnim častilcem «Gospodina Franja» bo nudila prva knjiga zbranih spisov trenutke izrednega užitka; torej bodi vsem toplo priporočena.

Naroča se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Gospodarstvo

Gospodarstvo in finance Čehoslovaške republike

Čehoslovaške finance. Obtok državnega papirnega denarja se je ob koncu l. 1923. v primeri s stanjem ob koncu l. 1922. zmanjšal za več nego eno milijardo. Obtok je bil namreč koncem lanskega leta krit do 43%, koncem l. 1922. pa le za 36%. Čehoslovaško finančno ministrstvo namerava zvišati v tem letu število novcev po eno krono za nadaljnjih 15,000.000, število novcev po 50 vinarjev za nadaljnjih 10 milijonov, število novcev po 20 vinarjev za nadaljnjih 25 milijonov in število novcev po 10 vinarjev za nadaljnjih 10 milijonov. Papirnate krone se potegnejo iz prometa tekom l. 1924. Bankovci po 50 kron se zamenjajo z novimi. Ministrstvo namerava tudi izdati nove bankovce po 10 in 20 kron.

Narodno gospodarstvo čehoslovaške države se je v l. 1924. močno utrdilo in posebno na finančnem in bančnem polju se opaža znaten napredek.

V začetku julija se otvori čehoslovaška poštna hranilnica, ki se bo upravljala po avstrijskem sistemu s posebnim obzirom na male shranjevalce.

V drugi polovici decembra lanskega leta je plačala Čehoslovaška zadnji obrok (500.000 šterlingov) svojega dolga Angliji, ki je znašal 2 milijona šterlingov in je bil najet za nakup moke v l. 1920.

Naročajte in širite „EDINOST“

To in ono

SOJ — NOVA IDEALNA HRANA.

Soj — kaj je to? Po angleški se piše Soy; ali to ni angleška beseda, marveč kitajska in označuje neko stročje, ki je vdomačeno na Kitajskem. Po naše bi se morda reklo: kitajski bob. Pravzaprav ni to nikaka nova hrana — saj tvori soj važen del kitajske in japonske hrane že od pamtiveka — ali nova je za nas, kajti se v zadnjih letih čimdalje bolj vdomačuje tudi pri zapadnih narodih, zlasti v Ameriki. Le nekaj črez sto let je, kar je postal krompir tako popularna hrana, da bi danes ne vedeli, kaj bi storili brez njega. Morda je soju usojen isti zmagoviti pohod proti predsodkom kot krompirju.

Preobljudena Kitajska si je morala v svoji večtisočletni zgodovini boriti z ogromnim vprašanjem, kako prehranjevati svoje prebivalce, da ne bi milijoni izmed njih sestradali. Posledica tega je bila, da so Kitajci tekom 3000 let razvili jako umno dijeto, pri kateri ima vsaka najmanjša hrana največjo hranilno vrednost. Izkušnja in sila je naučila Kitajce, dasi niso nič znali o moderni vedi, ki nam razlaga, koliko hranilne vrednosti je v vsakem živežu in kake snovi potrebuje naše telo.

Zlasti so bili Kitajci v stanu preživljati se skoraj brez mesa in mleka. Pri nas in v Ameriki je meso glavni del hrane in zelenjava je le postranska. Pri Kitajcih je to ravno narobe in meso igra v kitajski kuhinji več ali manj le vlogo prikuhe. Zrezani koščki govedine ali svinjine, vmešani v «chop suey», ali par drobtin kuretine na vrhu dajejo človeku iluzijo mesne jedi. In s tem, da Kitajci jedo poganjajoča zrna, dobivajo iz hrane one vitamine, ki so potrebni za zdravo hrano in ki jih mi pogrešamo v naših žitnih jedeh.

Glavna težkoča vegetarijanske hrane je dobivati iz nje zadostno količino in raznovrstnost protejine oziroma beljakovine, ki je — kakor znano — najbistvenejši del vsake hrane. Fižol in grah sta med rastlinami najbogatejša na protejinah, ali jih nimata niti toliko niti take vrste, kakor jih imamo v mesu in drugih živinskih produktih in kakor jih potrebujemo za ustroj svojih mišic.

Imamo pa izjemo proti temu pravilu, in ta izjema je soj ali kitajski bob. V njem ni škrobovine, pač pa 30 do 45 odstotkov protejine in 18 do 24 odst. olja. Iz tega je razvidno, da je soj glede hranilne vrednosti podoben mesu, ker je bogat na masti in protejini in je brez skroba. Kar je bolj čudno, je okolščina, da sojev bob vsebuje tucat protejinskih sestavin, ki so enake onim v mleku, in zares se iz soja napravlja neko «rastlinsko mleko», kakor tudi skuta in sir. Te jedi tvorijo važen del hrane Kitajcev in Japoncev, ki se vzdržujejo mesnih jedi, bodisi ker so budisti po veri ali ker so siromašni. S tem da «molzejo» sojeve bobe, dobivajo desetkrat več mlečne hrane za oral zemlje, kot da bi tam pasli živino. Italijanski zdravniki, ki so tekom vojne rabili sojevo mleko za prehrano dojenčkov, so izjavili, da so deteta v mnogih slučajih prenašala sojevo mleko rajše kot kravje.

Sojevo mleko se ni še vdomačilo pri nas, ali oni, ki radi pohajajo v kitajske restavracije — Chop Suey — so se privadili k okusu rjave omake, ki jo tam servirajo v mali steklenčici in ki se rabi za zabeljenje riža. Izgleda in ima okus kot kak mesni ekstrakt in res mu je enaka po sestavi in hranilni vrednosti. Ali nič mesa ni v njej, marveč je to sojeva omaka «shoyu», ki je produkt dolge fermentacije in dozorevanja neke zmesi sojevih bobov in nasoljene pšenice. Čim dalje traja to dozorevanje, tem boljši je produkt. Šest mesecev ali leto dni utegne zadostovati, dokler omaka ne dozori, ali orijentalski sladkosnedneži čakajo, da se solnči pet let in celo kar do trideset let. Posode strpljivo odpirajo vsak dan in jo zapirajo po noči ali ko dežuje. Na Japonskem izdelujejo vsako leto čez dva milijona sodov sojeve omake.

Soj je bil prvič vpeljan v Združene države leta 1804. ali še le tekom zadnjega desetletja ga splošno sadijo v svrho olja in krme. V nekaterih državah postaja ena izmed najvažnejših letin. Ako se bo v državi Ohio obdelovanje soja nadaljevalo v istem razmerju kot dosedaj, bo tam sojeva letina za deset let prekašala letino ovsa.

Zdi se, da ima soj dolgo borbo pred seboj, predno si pribori splošno priznanje. Potolaži pa naj se z usodo nekdaj zaničevanega krompirja, ki ga je bilo treba prejšnjim generacijam takorekoč siliti v usta, predno so se ljudje privadili k njemu — pa še kakol

Borzna poročila.

Valute na tržaškem trgu.

ogrske krone	0.7.—	0'8
avstrijske krone	0.0320	0.0325
češkoslovaške krone	66.50	66 80
dinarji	26.25	26 50
leji	11.25	11.75
marke	—.—	—.—
dolarji	22.95	23.05
francoski franki	103.50	104.25
švicarski franki	396.—	399.—
angleški funti papirnati	97.15	97.35

Tečaji:

Adriatica	390
Cosulich	393
Dalmatia	240
Gerolimich	390
Libera Triestina	426
Lloyd	1435
Lussino	740
Martinolich	160
Oceania	105
Premuda	576
Tripcovich	364
Ampelea	436
Cement Dalmatia	365
Cement Spalato	230

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

V MARIBORU je na prodaj enonadstropna hiša (14 sob, 5 kuhinj in vse pritikline) z 2000 m² lepo urejenega vrta, porabnega tudi za stavbišče. Vprašanja in ponudbe pod «Maribor» upravništvu «Edinosti». 79

RIBJE OLJE, najbolje vrste, koristno za otroke, za odrasle in za živino. Lekarna, Sežana. 48

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 13

SLUŽKINJO zmožno vseh hišnih del in kuhanja, išče Maks Gulič, Via S. Maurizio 3. 80

BABICA, autorizirana, sprejema noseče. Tajnost. Ljubezniva oskrba. Cene nizke. Madonnina 10, II. 81

ŠIVALNI STROJI za čevljarje od L 200 naprej; za šivilje od L 150 naprej, se prodajo. Izredna prilika. Punto Forno 4. 82

LES. Kupim velike množine suhih bukovih desk 55—60 mm. debelih in več, samo po ugodnih cenah, proti takojšnjemu plačilu. De Luigi & C. Milan, Viale Umbria 45. (65)

TROPINOVEC, domač, prodaja Anton Della Schiava, Sveto pri Komnu. 68

BABICA diplomirana, sprejema dnevno noseče. Največja snaga. Tajnost. Na željo zdravniška pomoč. Corso Garibaldi 23/I 75

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 25

GOSTILNA «Ai tre peri» Via Udine 37 toči izvrstna vipavska in istrska vina. Izborna kuhinja in točna postrežba. Prijateljem in znancem se toplo priporoča udani Anton Sila. 31

HISA Z GOSTILNO se takoj proda, pod zelo ugodnimi pogoji. Nahaja se v Ljubljani, v mestu, na prometnem kraju. Ima lep senčnat vrt. Kupcu je takoj na razpolago stanovanje s sobo in kuhinjo. Pojasnila daje g. Marija Zupan, Krapovski nas. 18. 29

TRIJE MLADENIČI, jugoslovenski državni nastavljenci, želijo znanja v svrho ženitve, s tremi gospodičnami, Primorkami, v starosti od 18—25 let. One z neomadeževano preteklostjo in lopim vedenjem imajo prednost. Ponudbe s sliko, katera se vrne, naj se pošljejo na poštno ležeče Ljubno, Sav. Dolina Muzikaličen 11.655, «Primorec 11.656,»

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Nizke cene. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slavec, via Giulia 29. 26

28-LETEN mladenič, avstralski državljan, sedaj na obisku, želi znanja z gospodično od 18 do 22 let staro, pridno kuharico, dobro gospodinjo, s primerno izobrazbo in ki bi imela veselje do potovanja v Avstralijo. Ponudbe s sliko pod «Potovanje» na upravništvo. 47

PLISSÉ IN GUBE na harmoniko, veliki in majhni podvitki z novimi vzorci za cele obleke. Oliva De Battisti, Via S. Sebastiano 4, III. Vhod med izložbami skladišča Schlesinger. 21

TRTE, cepljene, na prodaj. Na zahtevo pošljem cenik. R. Tavčar, Ivanjigrad, Komen. (Comen). 16

Pijte odlikovano specijaliteto «JAJČNA CREMA MARSALA R. CRISMANCICH» in prepričali se bodete, da ne najdete boljšega likerja. Za vsako kupljeno steklenico bodete dobili potrdilo s katerim dvignete popolnoma brezplačno stensko uro.

Na prodaj je v vseh prodajalnah na debelo in pri tvrdki R. CRISMANCICH, Via XXX ottobre 8, Via Valdirivo 34, telefon 1359. (4)

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Via Pier Luigi da Palestrina 4, pritličje
Obrestuje navadne hranilne vloge po 5%
Večje vloge, vezane na odpoved po dogovoru.
Sprejema tudi vloge na tekoči račun **v DINARJIH**
ter jih obrestuje pod najboljšimi pogoji.
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune
Posoja hranilne pušice na dom.
Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Uradne ure od 9-1 zj. od 1/2 4-1/2 6 pop.
Poštno hranilnični račun št. 11/1827. Tel. 16-04.

PETE PODPLATI

iz pristnega kaučuka. 32
„PALMA“ Trst, Via Coroneo 9.

Na obroke Na obroke
LA CONVENIENTE
Trst, Via del Coroneo 17, I., Trst
Izdelane moške obleke in paletots od L 180 naprej, dežni plašči, moški klobuki, perilo, ženske pletenine, ovratniki, ovratnice, rokavice, naramnice, nogavice.
Bogata izbera blaga za moške obleke po meri.
Krojačnica prvega reda.
Plačilo na obroke ne vpliva na cene. Te so enake kakor pri takojšnjem plačilu.

Zdravnika
Dr. Dom. Carnincich
in
dr. Fr. Gruden
v Postojni
sta odprla svoj zobotehnični ambulatorij
v hiši Pierine Kraigherjeve 110
Ordinirata vsaki dan od 9-2, 3-5.

Najvišje cene plačujem za
KOŽE
kun, zlatic, lisic, dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10 II. nadst., vrata 16 17
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Inserirajte v „Edinosti“

GOSTILNA
Trst - Via Filippo Corridoni 2 (prej Šalice) - Trst
Točijo se najboljša vina.
Istrsko črno L 4.—, za dom 3.60.
Briško belo L 4.—, za dom 3.60.
Vipavsko belo L 3.60, za dom 3.20.
Vermoth, marsala, Dreherjevo pivo. — Izborna domača kuhinja
101 vedno pripravljena.
Vsem prijateljem in znancem se priporoča udani Ploder Anton.

Zobozdravniški ambulatorij
Stanko Perhavec
sprejema 105
v SEŽANI vsaki dan izven torka in petka
v DOVOVLJAH vsaki torek in petek od 9-2 pop.

AMP Affineria Metalli Preziosi
družba z om. j.
Trst - Via Artisti 9 - Trst
Kupuje zlato, srebro, platin v vsaki obliki in srebrn denar. — Prodaja dragocene kovine izdelane in v kosih in kemične sestavine. — Glajenje, ploščenje in nitkanje. — Kemična delavnica za vsakovrstno preizkušanje. (29)

Najstarejši slovenski denarni zavod.
Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca štev. 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.
Uradne ure za stranke od 9 do 13.
Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt
Št. telef. 25-47. 8

ANTONIO DE MASI
VIA TORRE BIANCA 32 TRST TELEFON ŠTEV. 29-83
Zastopstvo in zaloga:
LIVARNICE RODOLFO BERTOLI — PADERNO
OBRTNIJA KERAMIKE:
PAGLIERO MICHELE — CASTELLAMONTE 28

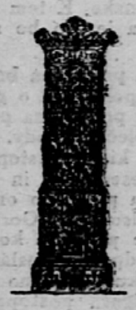

ZALOGA IN DELAVNICA
MAJOLIČNIH PEČI — ŽELEZNIH PEČI IN ŠTEDILNIKOV
IZBERA
Predmetov iz litega železa za peči, majoličnih in keramičnih plošč.
— „Chamottes“ posebna opeka za peči —

BANCA ADRIATICA
Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000·— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.
Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami
Daje subvencije na blago, efekte in vrednosti
Otvarja akreditive za nakup blaga. — Inkasi efektov in računov. Informacije. — Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Inmetvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.
Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.